

EGE

MİMARLIK

YIL 27 SAYI 96 2017/2

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından üç ayda bir yayınlanır. Yerel Süreli Yayın
Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyelerine ücretsiz gönderilir.

Yayınlayan

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;
Yayın Komitesi
Sahibi Halil İbrahim Alpaslan
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Nilüfer Çınarlı Mutlu
Grafik Tasarım Güler Özsakarya Ertan
Konsept Tasarım Emre Çikinoğlu

Yayın Komitesi

Yenal Akgün
Hümevra Birol Akkurt
H. İbrahim Alpaslan
T. Didem Akyol Altun
Erdal Onur Diktaş
Hikmet Gökmen
Ülkü İnceköse
Emel Kayın
Nezihat Köşklük Kaya
Seçkin Kutucu
Nilüfer Çınarlı Mutlu
Elif Sağlamer
Necdet Ulema
Ali Okan Yılmaz
Ebru Yılmaz
(Soyadına göre alfabetik)

Tarandığı Veritabanları

DAAI - Design and Applied Arts Index

Yayın Yeri

1474 Sokak No: 9 Alsancak İzmir
Tel: (232) 463 66 25 (pbx)
Faks: (232) 463 52 12
egemim@izmimod.org.tr
www.izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği: (0236) 414 86 50
Aydın Temsilciliği: (0256) 213 45 33
Dikili Temsilciliği: (0232) 671 85 02
Kuşadası Temsilciliği: (0256) 612 00 91
Manisa Temsilciliği: (0236) 232 68 07
Nazilli Temsilciliği: (0256) 312 84 83
Ödemiş Temsilciliği: (0232) 545 73 73
Salihli Temsilciliği: (0236) 715 08 23
Turgutlu Temsilciliği: (0236) 312 04 21
Uşak Temsilciliği: (0276) 212 29 57

Baskı

Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mahallesi Soğuksu Caddesi No: 3
34408 Kağıthane / İstanbul
Tel: (212) 294 10 00
www.masmat.com.tr
Tarih: Temmuz 2016
Sertifika No: 12055

Yayın Koşulları

- Gönderilecek yazılar 1600 sözcüğü geçmemelidir.
- Görsel malzeme, teknik işlemlere uygun orjinal fotoğraf, dia olabilir (Dijital ortamda iletiliyor ise min. 20 cm. eninde, gerçek 300 dpi çözünürlükte olmalıdır). Çizimler, küçüldüklerinde okunabilir olmalıdır.
- Yazıların her türlü sorumluluğu yazarına aittir.
- Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur.
- Yayın Komitesi'nin kararı yazara yazılı olarak iletilir.

KAPAK İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri-4

BAŞYAZI ...2

HABERLER ...4

YARIŞMA

Evka 3 Sosyal Merkez ve Aktarma İstasyonu Mimari Proje Yarışması...8

YARIŞMA

İzmir Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Entegrasyon Merkezi ve Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Ulusal Mimari Proje Yarışması...18

MAKALE

Müjgan Bahtiyar Karatosun Erken Cumhuriyet Döneminde Tarımsal Modernleşme: Modern Mimarlık Mirası Olarak İzmir Ziraat Mektebi...26

MAKALE

Fatma Kolsal Aydın Tekstil Yerleşkesi'ne Ait Barınma Yapıları...32

MAKALE

Arzu Başaran Uysal Kırsalda Koruma ve Soylulaştırma İkilemi...36

MAKALE

Özlem Altinkaya Genel İzmir Nazım Planı: Le Corbuiser'in Mimarlığı'nda Mekânsal Bir Strateji Olarak Lineerlik...40

MAKALE

Tuğçe Kazanasmaz, Merve Öner, Carsten Bauer Aynalı Jaluzi Sistemleri ile Enerji Etkin Yapı Tasarımı: Günışığı Performansının Artırılması...44

İNGİLİZCE ÖZET ...48

Değerli Meslektaşlarımız, Ülke, kent ve mimarlık gündeminin yoğun gelişmelerle dolu olduğu ancak ne yazık ki siyasi ve mesleki açıdan umut verici haberlere nadiren rastlayabildiğimiz bir dönemdeyiz. Meslek Odası olarak bu gelişmelerin karşısında her zaman insan haklarını, demokrasiyi, ve mesleğimizi savunurken önemli bir görevimizin de meslek ortamının gereksinim duyduğu pozitif motivasyonu sağlayacak etkinlikler yapmak olduğunu düşünüyoruz.

Bu bağlamda İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri'nin dördüncüsünü bölgemizde inşa edilen nitelikli mimari eserleri meydana getiren meslektaşlarımızı ve işverenlerini ödüllendirerek tamamladık.

Nitelikli mekan ve mimari hakkında sağlam altyapısı olmayan bir toplumuz. Toplumun estetik, mimari nitelik gibi konularında duyarlılık kazanmasına yönelik bilinçli çabalara ne eğitim sistemimizde ne de medya gibi diğer toplumsal alanlarda rastlamak pek mümkün değil. Dolayısıyla böyle bir toplumda nitelikli mimarlık talebine, daha doğrusu mimarlığın niteliğini tartacak kriterlerin sağlıklı bir biçimde oluşmasına da ancak istisna düzeyinde rastlanabiliyor. Bununla birlikte yasa ve yönetmeliklerimizin, tasarımın, yaratıcılığın önünü açmaktan ziyade olası kötüye kullanımlara engel olma ya da doğanın, tarihin tahribi pahasına maddi çıkar elde etme üzerine kurulduğunu söylemek yanlış olmaz.

Tüm bu olumsuz şartlara rağmen önemli sayıda meslektaşımızın nitelikli mimari eserler meydana getirmek için çabaladığının ve meslek ilkelerine bağlı kalarak tasarımın gücüyle üstün nitelikli eserler ortaya konabileceğinin göstergesi olarak İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programı oldukça umut verici. Bu nedenle sergiye katılan tüm meslektaşlarımıza teşekkür ediyor, kutluyoruz.

Kent gündemimizde neredeyse her gün yeni bir durumla karşı karşıya kalıyoruz. "Basmane Çukuru"na yapılmak istenen kent suçu niteliğindeki yüksek yapı, Kültürpark'ta kalıcı yapılaşmayı hedefleyen proje, geri dönülemez çevresel etkileri olacak olan Körfez Geçiş Projesi, kenti felakete sürükleyen yüksek yapıların önünü açan ve ayrıcalıklı imar durumları sağlayan parsel bazındaki plan değişiklikleri, mimarlık ve şehircilik meslek ilkeleri, kamu yararı adına her platformda mücadele ettiğimiz gündemler.

Dergi basıma hazırlanırken Karşıyaka'nın sembolü olan "Atatürk, Annesi ve Kadın Hakları Anıtı"nın mimar müellifinin varislerinin onayı alınmadan yıkılarak daha büyüğünün yapılması gündeme geldi. Çağdaş toplumlarda anıtların değerleri, boyutları üzerinden değil anlamları, temsil ettikleri ve yapıma süreçleri üzerinden değerlendirilirken ve bu değerlendirmede ICOMOS'un (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) kriterleri esas alınırken ülkemizde bir belediye başkanının şahsi görüşünün anıtın yıkılması için yeterli olabileceğini kabul etmek istemiyoruz.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi olarak üyelerimizden aldığımız güçle daha iyi bir ülke, kent ve mimarlık için çalışmaya devam edeceğiz.

YÖNETİM KURULU

ŞUBE'DEN

EGE MİMARLIK'TAN

SAĞDA
İzmir Mimarlık Sergisi Ödülü
T-Evi
Onur Teke

Bu sayımızda Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin tarafından dördüncüsü düzenlenen "İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri"nin sonuçları ve "Evka 3 Sosyal Merkez ve Aktarma İstasyonu Mimari Proje Yarışması"nın ödül alan projeleri yer almaktadır. Ardından "İzmir Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Entegrasyon Merkezi ve Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Ulusal Mimari Proje Yarışması"nın ödül alan projeleri yer almaktadır.

Müjgan Bahtiyar Karatosun'un "Erken Cumhuriyet Döneminde Tarımsal Modernleşme: Modern Mimarlık Mirası Olarak İzmir Ziraat Mektebi" başlıklı makalesinde izmir ziraat mektebi, bir erken cumhuriyet dönemi modern mimarlık mirası örneği olarak incelenirken, Fatma Kolsal'ın "Aydın Tekstil Yerleşkesi'ne Ait Barınma Yapıları" başlıklı makalesinde Yerleşke'nin, Cumhuriyet Dönemi'nin sanayi yerleşkelerinin bütüncül ve sosyal niteliklerini, tarihi bir sürekliliği anlatmaktadır. Arzu Başaran Uysal'ın "Kırsalda Koruma ve Soylulaştırma İnkilemi" başlıklı makalesinde kentten kira göç, kırsal mimarlık mirasının korunmasında önemli bir fırsat olurken koruma kararlarının kırsalda değişimi hızlandırdığı aktarılmaktadır. Özlem Altınkaya Genel'in "İzmir Nazım Planı: Le Corbuiser'nin Mimarlığı'nda Mekânsal Bir Strateji Olarak Lineerlik" başlıklı makalesinde uygulanmamış olmasına rağmen Le Corbusier'nin izmir planı dünya savaşları arası dönemde geliştirdiği fikirleri anlatmaktadır. Tuğçe Kazanasmaz, Merve Öner, Carsten Bauer'in "Aynalı Jaluzi Sistemleri ile Enerji Etkin Yapı Tasarımı: Günışığı Performansının Artırılması" başlıklı makalesinde aynalı jaluzi tasarım önerisinin Leed'te yer alan günışığı performans göstergelerine göre değerlendirilmesini anlatmaktadır. Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle. İyi okumalar...

YAYIN KOMİTESİ

“İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri-4” Sonuçları Açıklandı

SEÇİCİ KURUL

Ersin PÖĞÜN
Gülsüm BAYDAR
Derya AKDURAK
Tülin HADİ
Burak ALTINIŞIK

DÜZENLEME KOMİTESİ

Zübeyda ÖZKAN
Gökçeççek SAVAŞIR
Şebnem YÜCEL

Seçici Kurul Raporu

Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin, etkinlik alanı olan Aydın, Manisa, İzmir ve Uşak kentlerinde mimarlık eyleminin tanıtılması, özendirilmesi, ödüllendirilmesi; mimarlığın kamuoyu gündemine taşınması, mimarlık ürünlerinin belgelenmesi ve Şube-üye ilişkilerinin güçlendirilmesi amacıyla 2010 yılında başlattığı, İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programının dördüncüsü tamamlanmıştır. İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri-4'e başvuran 22 eser arasından; 2 eser müelliflikle ilgili sorunları, 1 eser ise şube etkinlik alanı dışında bulunması sebebiyle programa kabul edilememiştir. Bir eser yalnızca sergi için başvuruda bulunmuştur. Ödül programına alınmaya hak kazanan 18 eser, işlevleri açısından; konut ve yaşam çevresi (8), eğitim yapıları ve çevresi (3), satış ofisi (1), spor salonu (1), müze (1), ticari (1), kamu hizmet binası (1), ofis (1), turistik tesis (1) şeklinde dağılım göstermektedir. Sergileme ve ödül programına alınan 18 eser; tasarım fikri, tasarım dili,

yapım kalitesi, mekân kalitesi, sunum, tasarım-uygulama sürecindeki tutarlılık, kullanıcı konforu, çevresel faktörlere karşı davranışı üzerinden değerlendirilmiştir. Ödül programına katılan 18 eser, mimari özellikleri, mekânsal kaliteleri, çevreleriyle kurdukları ilişki ve katkıları ile birlikte proje anlatım ve biçimleri açısından değerlendirilmiştir. Mimarlık eyleminin tanıtılması, özendirilmesi ve ödüllendirilmesi görevini önemseyerek hareket eden Seçici Kurul değerlendirmeleri sonucunda **İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri-4'ün, T-EVİ ve müellifi Onur Teke'ye verilmesine karar vermiştir. 2014 yılında tamamlanan T-EVİ, tasarım-uygulama-yaşam sürekliliğini kurmadaki tutarlılığı; yerellik romantizmine düşmeden yer ve yerelle kurduğu ilişkideki becerisi; araziye yerleşme şekli ve peyzajı yoluyla çevresi ile yarattığı uyum; ara mekân oluşturmadaki başarısı ile iç ve dış mekânlar arasında oluşturduğu akışkanlık; iklime**

gösterdiği duyarlılık; sürdürülebilirliği sağlamak için önerdiği rasyonel çözümler; ve bunların sonucunda ortaya çıkan mekânsal kalitesi ile fikrinin ifadesindeki net sunumu bakımından ödüle değer bulunmuştur. İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri-4 Seçici Kurulu, BARBAROS EVİ ve müellifi Onurcan Çakır'a, alçakgönüllü yaklaşımı; içinde bulunduğu çevresel faktörlere gösterdiği duyarlılık; doğrudan ve sade tasarım dili ile Jüri Özel Ödülü verilmesine karar vermiştir.

Seçici Kurul, BORNOVA BELEDİYESİ TARİH ÖNCESİ YAŞAM MÜZESİ ve müellifi Evren Başbuğ'a kamusal bir yapı programına getirdiği yorum ve uygulama düzeyindeki denemelerin teşviki amacıyla Jüri Özel Ödülü verilmesine karar vermiştir. Seçici Kurul, İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri programına İzmir, Uşak, Aydın ve Manisa sınırlarında daha geniş katılımı sürmesi için teşvik edilmesini önererek; katılan tüm eser sahiplerine teşekkür etmiştir.

İZMİR MİMARLIK SERGİSİ ÖDÜLÜ

T-Evi

MİMAR ONUR TEKE

PROJE GRUBU **Didem Özdel, İlker Özdel [diStudio]**
İŞVEREN **Ali Teke**
DANIŞMANLAR **diStudio, Hüseyin Kocaman, Emre Gönülügür**
YAPIMCI **Ünal İnşaat**
STATİK **Onur Kutlukaya**
MEKANİK **Alternatif Isı**
ELEKTRİK **İbrahim Küçük karaağaç**
İÇ MEKAN TASARIMI **Onur Teke**
PEYZAJ TASARIMI **Anonim İstanbul**
İNŞAAT ALANI **192 m²**
PROJE TARİHİ **2009**
YAPIM TARİHİ **2013**

İZMİR MİMARLIK SERGİSİ JÜRİ ÖZEL ÖDÜLÜ

BARBAROS EVİ

MİMAR ONURCAN ÇAKIR

PROJE KONUMU **Barbaros Köyü, Urla**
 MAL SAHİBİ VE YÜKLENİCİ
Onurcan Çakır
 ALT YÜKLENİCİ **Önderler İnşaat**
 STATİK PROJE **Dur İnşaat**
 MEKANİK VE TESİSAT PROJE **Proje Fabrikası**
 ELEKTRİK PROJE **Sgm Elektrik**
 ELEKTRİK TESİSAT UYGULAMA
Kazancı Elektrik
 YEREL TAŞ USTALIĞI **Ergin Akgün**
 AKUSTİK PROJE **Onurcan Çakır**
 ARSA ALANI **375 m²**
 PROJE TARİHİ **2014**
 YAPIM TARİHİ **2014 - 2015**

İZMİR MİMARLIK SERGİSİ JÜRİ ÖZEL ÖDÜLÜ

**BORNOVA
BELEDİYESİ
TARİH ÖNCESİ
YAŞAM MÜZESİ**

MİMAR EVREN BAŞBUĞ

MİMARİ GRUBU **steb | studio evren başbuğ Mimarlık Ltd. Şti.**: Evren Başbuğ, Hüseyin Komşuoğlu, Tuba Tuncalı, Umut Başbuğ, Dilşad Kurtoğlu, Can Özcan, Müge Bilgi Başbuğ, Özcan Kaygısız.
Scra Mimarlık Ltd. Şti.: Ramazan Avcı, Seden Cinasal Avcı, Mesut Dural, Gamze Kahya, Suzan Bahtiyar
 MÜHENDİSLİK GRUBU **Konkan Mühendislik Ltd. Şti.**, **Methal Mühendislik Ltd. Şti.**, **Proje Isı Mühendislik Ltd. Şti.**, **Egetek Makina Mühendislik Ltd. Şti.**, **Levay Elektrik Mühendislik A.Ş.**, **Atilla Eser Mühendislik Ltd. Şti.**
 AYDINLATMA DANIŞMANI **Planlux Mimari Aydınlatma Ltd. Şti.**, **Korhan Şişman, Elif Ayalp**
 PEYZAJ DANIŞMANI **Ebru Bingöl**
 ANA YÜKLENİCİ **Petek-Aras & Ümsan Ortak Girişimi**
 MÜZE KURUCU KÜRATÖRÜ
Yrd. Doç. Dr. Zafer Derin
 MÜZE DANIŞMANI **Prof. Dr. Ayşen Savaş**
 MÜZE DANIŞMA KURULU **Yrd. Doç. Dr. Zafer Derin,**
Prof. Dr. Ayşen Savaş, Robert Paul McMillen, Adrian C.S. Saunders, Evren Başbuğ
 YEŞİLOVA HÖYÜĞÜ KAZISI **T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ege Üniversitesi, Bornova Belediyesi**
 SERGİ SİSTEMLERİ **Turrek Fuar Standları Sergi Sistemleri**
 ANA SPONSOR **Bornova Belediyesi**
 MİMARİ KONSEPT **steb | studio evren başbuğ Mimarlık Ltd. Şti., Evren Başbuğ**
 İLETİŞİM VE MARKA DANIŞMANI
İyi Şeyler Yayıncılık Yapım Ltd. Şti., Robert Paul McMillen, Füsün Gençsü

Evka 3 Sosyal Merkez ve Aktarma İstasyonu Mimari Proje Yarışması

BORNOVA'DA SOSYAL MERKEZ VE AKTARMA İSTASYONU PROJESİNİN ELDE EDİLMESİ AMACIYLA AÇILAN VE 100 ADET PROJENİN TESLİM EDİLDİĞİ MİMARİ PROJE YARIŞMASI SONUÇLANDI

Danışman Jüri Üyeleri

Dr. Buğra GÖKÇE, İzmir Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Vekili
Koray VELİBEYOĞLU, Şehir Plancısı
Halil İbrahim ALPASLAN, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı
Ayşe GEVREK GÖZSOY, Peyzaj Mimarı- Yeşil Alanlar Yapım Şube Müdürü
Ömer YILMAZ, Mimar

Asli Jüri Üyeleri

Devrim ÇİMEN, Mimar
Cem İLHAN, Mimar (Jüri Başkanı)
Hüseyin Sinan OMACAN, Mimar
Didem ÖZDEL, Mimar
Deniz ALKAN, İnşaat Mühendisi

Yedek Jüri Üyeleri

Orhan ERSAN, Mimar
Ülkü İNCEKÖSE, Mimar
Necati ATICI, İnşaat Yüksek Mühendisi

Yarışma Raportörlüğü

Sinan ALPER, Mimar, İzmir Büyükşehir Belediyesi Projeler Şube Müdürlüğü

Raportör Yardımcıları

Can TUNÇOK, Mimar, İzmir Büyükşehir Belediyesi Projeler Şube Müdürlüğü
Nurcihan YENİKALE, Yazı İşleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi Projeler Şube Müdürlüğü

1. ÖDÜL

Siddik GÜVENDİ, Mimar Barış DEMİR, Mimar Oya Eskin GÜVENDİ, Mimar
Özge DOMINGUEZ PEREZ, Peyzaj Mimarı Mehmet Ali YILMAZ, İnşaat Mühendisi

YARDIMCILAR

Büşra TEMİZ, Mimar Ece ABDİOĞLU, Mimar Oğuzhan YILMAZ, Öğrenci Deniz SÖY, Öğrenci

JÜRİ RAPORUNDAN Projenin metro ve aktarma istasyonu ile kuzey yönünde güçlü bir şekilde bağlanması oldukça başarılıdır. Tasarım aktarma istasyonunu yeşil bir baza altında düzenlemekte ve bunu gerçekleştirirken kente dönük yeşil alanı çoğaltmaktadır. Yapının yarışma alanı içindeki konumlanışı, tekil ve büyük bir kütlede bilinçli bir şekilde kaçınması başarılıdır. Metro ile peron bağlantısı ve bununla ilişkilendirilen çarşı işlevlerinin kurgulanışı takdir edilmiştir.. Tasarımın Cengizhan caddesindeki yaya akışını önemsemesi ve bu yöndeki yaya hareketini proje alanına alarak, metro ve aktarma istasyonuna bağlaması övgüye değer görülmüştür. Projenin iklimsel verileri dikkate alarak önerdiği üst örtü ve ışığı kontrol ediş biçimi olumlu bulunmuştur. Aynı zamanda kamusal ortak mekanların ağırlıklı olarak

doğal bir şekilde iklimlendirilmesi başarılıdır. Bir yarı açık sokak teması etrafında geliştirdiği plan şeması, bu şemayı alçakgönüllü bir tutum sergileyen mimari dilleyle gerçekleştirmesi dikkat çekmiştir. Proje yakın çevresindeki yaya akışını dikkate alarak, ihtiyaç programındaki kamusal kullanımları üç farklı zeminde başarılı bir şekilde yaymaktadır. Metro ve peron kotu ile 0.00 kotunun ilişkisi zayıf bulunmuştur. Tiyatro salonunun sahne ve mekan yüksekliği yeterli değildir. Bina ve çevre ilişkileri peyzaj kararları ile birlikte tutarlıdır. Gölge amaçlı kullanılması düşünülen yapraklı ağaçların yapı ısı kaybında tampon vazifesi görmesi fikri olumlu bulunmuştur. Taşyıcı sistem düzenli olması ve dilatasyon önerisi olumlu

bulunmuştur, ancak dilatasyon yerlerinin belirtilmemesi ve köprü kesit/görsellerin tasarım sonrası değişebilmesi durumu değerlendirilmelidir. İkinci bodrum katında çözümlenmiş konferans salonu tavan döşemesi için 20 metrelik bir açıklık geçilmektedir. Bu açıklığın geçilebilmesi için önerilen ardgerme sistemi yapı maliyetini olumsuz etkilemektedir. Aynı şekilde, konferans salonu üzerinde olacak şekilde tasarlanmış çok amaçlı salon ve atölye katı için de aynı açıklık geçileceği için, döşeme kalınlığı her katta öngörülen mimari kesitin değişmesine sebep olacaktır. Çatı saçaklarını tutan ve iki kat boyunca bağlantısız yükselen dairesel kolonların görselde narin kaldığı ve kesitlerin büyümesinin görsel etkisinin tasarımı yansımalarının dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. (Oybirliği ile)

2. ÖDÜL

Ramazan AVCI, Mimar Seden CİNASAL AVCI, Mimar Elvan ENDER, Peyzaj Mimarı Zafer KINACI, İnşaat Mühendisi

YARDIMCILAR

Merve ÖZDUMAN, Mimar Mert DOĞARAY, Öğrenci Nil ÖZKIR, Öğrenci Yusra EKİN, Öğrenci Mustafa CAN, Maket

JÜRİ RAPORUNDAN Sosyal ve kültürel program bileşenlerini alt ve üst zemin kotları ile semt merkezine uygun bir ölçekte bir araya getirişi övgüye değer bulunmuştur. Kütle kompozisyonu, iklim koşullarını gözeterek saçaklı kurgu ve malzeme seçimi projenin güçlü yanlarıdır. Ancak ticaret mekanlarının zemin altında, doğal ışık ve havalandırmadan yoksun çözümü ve metro kotu ile zemin arasındaki bağlantının zayıflığı eleştirilmiştir. Atölye ve çocuk mekanlarının meydanı destekleyici konumu olumlu bulunmakla birlikte, zemin kotunda ticari mekanların bulunmaması eleştirilmiştir. Meydan ile zemin kat otopark arası bağlantı koridorları fazla dar ve uzun bulunmuştur. Brüt kat yüksekliklerinin 4 metre olması, taşıyıcı ve mekanik imalatlar sonrası bir çok mekanda yeterli yüksekliğin elde edilemeyeceğini düşündürmüştür. Meydan ve Cengizhan caddesi yönünde güçlü yaya ilişkileri

kurmakla birlikte, arazinin kuzeyine doğru uzanacak amurganın güçlü bir şekilde kurulamadığı ve park yönü ile ilişkinin özellikle zayıf kaldığı düşünülmüştür. Otobüs peronları ve manevra alanlarının, çok amaçlı salon ve medyatekin doğrudan üzerinde yer almasının yaratacağı titreşim ve gürültü etkileri eleştirilmiştir. Oluşturulan meydan ve bina ilişkisi güçlüdür. Bitkisel alanlar için oluşturulan saksılı sistemler uygun ve yeterli bulunmuştur. Yapının dilatasyonsuz olarak başlayıp farklı kütleler ile yükselmesi imalat açısından kolaylık sağlamaktadır, ancak otobüs peronlarının alt katında otobüslerin oluşturacağı titreşim ve ses problemlerine maruz kalacaktır. Bu durumun konfor koşullarını olumsuz etkileri uygulama projesi aşamasında dikkate alınmalıdır. Taşıyıcı sistem düzenlidir.

Konferans salonunun 24 metrelik, çok amaçlı salonun 16 metrelik açıklığı ve konsolların geçebilmesi için önerilen ardgerme sistemi yapı maliyetini olumsuz etkilemektedir. (4-1, D.Ç. karşı oy) Devrim Çimen karşı oy gerekçesi: Yapının verili ihtiyaç programını öngörülenden fazla yorumluyor olmasının verdiği avantajla elde ettiği kütle plastiğinin yanıltıcı bulunması, buna ilişkin olarak metro bağlantısında önerdiği çarşının mekansal niteliklerinin yetersizliği, meydan kotunda önerilen sosyal işlevlerin meydanı yeterince canlı tutamayacağından duyulan endişe, buna bağlı olarak gündeme gelebilecek revizyon olasılıkları göz önünde tutulduğunda yapının plastik etkisinin ciddi oranda zedeleneyeceği düşünüldüğünden ötürü 39 sıra numaralı proje 1. Mansiyon için, 36 sıra numaralı proje ise 2. ödül için önerilmiştir.

3. ÖDÜL

Güven ŞENER, Mimar Şirin BAYRAM, Mimar Ayça Yeşim ÇAĞLAYAN, Peyzaj Mimarı Ahmet BARAN, İnşaat Mühendisi

YARDIMCILAR

Mehmet SÜMBÜL, Kaan KUTLUER, Sadık ECER

JÜRİ RAPORUNDAN Zemin kotunda ulaşım entegrasyonu içinde başarılı bir ara yüz önererek kamusal-sosyal yaşantı kalitesini artıran bir kentsel mekan üretmesi takdir edilmiştir. Ana kütlelerin zeminde oranlı kopması ile oluşturulan narın saçak yapı etkisi ve altında kamusal yaşantıyı destekleyen ve üreten mekansal kurgu başarılı bulunmuştur. Program bileşenlerinin mekansal olarak başarılı bir biçimde örgütlenmiş olması, dolaşım şeması ve yönlenmenin net ve kolay okunur olması, tiyatro salonu, sergi, çok amaçlı salon ve fuaye işleyişinin net bir kurgu öneriyor olması olumlu olarak değerlendirilmiştir. Çatı yüzeyine

getirdiği mekansal kullanım önerileri gerçekçi ve olumlu bulunmuştur. Peronların işlevsel olarak sorunsuz biçimde çalışmasına rağmen otomobil ve otobüs giriş çıkışlarının çakışması olumsuz bulunmuştur. Kuzeybatı yönündeki parkla ilişkilendirilmenin yeterli olmaması, cephe kararlarının yeterince inceltilmemiş olması, amaçladığı yeşil bina yaklaşımı ve iklimsel verilere duyarlılığın mimari çözümlerde karşılığını bulmamış olması eleştirilmiştir. Çevre ilişkileri çok iyi etüt edilmiş, önerilen her türlü materyal çok iyi detaylandırılmıştır. Yeşil çatı fikri önemsenmiş ve detayları olumlu

bulunmuştur. Bitkisel tasarım önerileri yeterli bulunmuştur. Mevcut yağmur suyunu toprak altında filtreledikten sonra depolayan sistemler kullanılarak yeşil alanların su ihtiyacının karşılanması fikri sürdürülebilir bir proje ortaya çıkarmıştır. Taşıyıcı sistem düzenlidir. Kaset döşeme sistem tercihi, konferans salonunun kompozit döşeme sistemi ve çelik asma kat gibi önerileri uygulama ve yapı maliyeti için optimal çözümler içermektedir. Konsol ve köprü detayları geliştirilmelidir. Köprü kesit/görsellerin tasarım sonrası değişebilmesi durumu değerlendirilmelidir. (4-1, S.O. karşı oy)

1. MANSİYON

Kemal Serkan DEMİR, Mimar Ece TÜRKEL DEMİR, Mimar Feyza Nur ÇELİK, Peyzaj Mimarı Ali Erman AYDIN, İnşaat Müh.

YARDIMCI

Sinem DEMİR, Öğrenci

JÜRİ RAPORUNDAN Zemin katta kurduğu zengin yaşantı, özellikle çarşı ve sosyal mekanlarda, ara sokaklar, geçişler ve arkatlarla kurulan mekan örgüsü övgüye değer bulunmuştur. Merkezi bir yarıcaık fuaye etrafında oluşturulan sokak örgüsünün çevre akslarla ilişkili olması, yaya hareketlerini güçlendirmesi bağlamında olumlu bulunmuştur. Bununla birlikte otobüs peronlarının tümüyle yeraltında yerılması doğal ışık ve havalandırma olanağının kısıtlı olması eleştirilmiştir.

Ayrıca aktarma istasyonunun doğrudan metroyla ilişkisi olumlu bulunsa da aktarma sirkülasyonunun tümüyle yeraltında gerçekleşmesi, üst kotlardaki sosyal/kültürel ve ticari işlevlerle buluşamaması projenin en önemli eksikliği olarak görülmüştür. Taşıyıcı sistem akslarının 5x5 ve 10x10 olarak tasarlanması özellikle bodrum katlarda ve araç sirkülasyon alanlarında sorunlara yol açacağı ve ekonomik olmayan çözümler üreteceği değerlendirilmiştir.

Tasarım aşaması için yapılan taşıyıcı sistem çözüm önerileri olumlu bulunmuştur. Aks aralıklarının düzenli ve küçük olması nedeniyle taşıyıcı sistem çözümünün rahat olacağı değerlendirilmiştir. Yapının ekonomik ve uygulanabilir olacağı değerlendirilmektedir. Kısmi bodrum kat ve değişken kitleler nedeni ile yapının dilatasyonlu olması önerilmektedir. (4-1, D.Ç. karşı oy)

2. MANSİYON

Sevince BAYRAK, Y. Mimar Oral GÖKTAŞ, Y. Mimar Atıl AGGÜNDÜZ, Mimar Derya ERTAN, Mimar Elif ÇELİK TANGÖR, Y. Mimar Saime Selda İPEK, Peyzaj Mimarı Mustafa İSPİR GÜRBÜZ, İnşaat Mühendisi

YARDIMCILAR

Elif ÇİVİCİ, Öğrenci Baran AYBARS, Öğrenci

JÜRİ RAPORUNDAN Ana fikri olan avlu şemasını mimari ve peyzaj kararlarında tavizsiz bir biçimde her ölçekte sürdürülebilmiş olması, avluyu altına yapı girmeyen toprak bir zemin olarak bırakarak sosyal merkez ve ulaşım entegrasyon deneyiminin sıra dışı bir parçası haline getirmesi takdir edilmiştir. Avlunun kamusal paylaşım ve üretim mekanları olan atölyeler ile çevrelenmiş olması gerçek anlamda alternatif bir kentsel deneyim önerisidir. Yaya ve bisiklet hareketinin sürekliliğini yakın çevre ilişkilerini de gözetenek yapı ile başarılı bir biçimde bütünleşmesi

olumlu olarak değerlendirilmiştir. Okunaklı, kolay algılanır ve tutarlı dolaşım kurgusu önerisi başarılı bulunmuştur. Peron çözümüne getirdiği özgün yaklaşım ve peron alanını parkla ilişkiyi koparmadan park sınırına taşıyabilmesi olumlu oluşabilecek titreşim ve sesin tiyatro salonunun konfor koşullarına etkisinin irdelenmesi gerektiği tartışılmıştır. Zemin oturumunda geniş bir alanı avluya ayırmış olması nedeniyle irileşen kütleyi inceltmeye yönelik yaklaşımı olumlu bulunmasına karşın sonuç ürünün yatayda yayılması ve

ölçeği tartışılmıştır. Zemin altı metro bağlantısını doğrudan avluya açma yaklaşımının başarılı bulunmasına rağmen bu kararın avluyu kesitte derinleştirmesi mekanın ve kütlenin ölçeği açısından eleştirilmiştir. Taşıyıcı sistem düzenlidir. Yapının ekonomik ve uygulanabilir olacağı değerlendirilmektedir. Otobüs peronlarının üst katında bulunan konferans salonu otobüslerin oluşturacağı titreşim ve ses problemlerine maruz kalacaktır. Bu durumun konfor koşullarını olumsuz etkileri uygulama projesi aşamasında dikkate alınmalıdır. (Oybirliği ile)

3. MANSİYON

İskender HÜSEYİNKULU, Mimar Dođukan ABACI, Peyzaj Mimarı Melik Rüçhan ŞENSOY, İnşaat Mühendisi

YARDIMCILAR

Ebru KANLI, Mimar Altun ÖZDEMİR, Mimar Zeynep BAŞTÜRK, Mimar Bekir ÇAKAN, Maketçi

JÜRİ RAPORUNDAN Proje, yarışma alanının kuzeybatısında yer alan ve gelecekte 2 ve 3 numaralı parsellerde gelişmesi öngörülen programlar ile ilişkilene potansiyeli bulunan parkla kurduğu güçlü bağlantı ile öne çıkmaktadır. Parkın yapı içinde sürdürülüp atölyeler kurgusu ile de bütünleşerek metro meydanı ve Cengizhan Caddesine akması olumlu bulunmuştur. Bu yönüyle yapı kentsel ölçekte mekansal bir süreklilik üretmektedir. Yaya ve bisiklet dolaşımının yapı içinde sürekliliğinin

sağlanması, ticari birimlerin metro ve aktarma istasyonu ile kurduğu akışkan ilişkiler olumlu olarak değerlendirilmiştir. Tiyatro salonu kütlelerinin meydana bakan cephesindeki masif ağır yüzey ve iri kütle ifadesi, bu kütlelerin geometrisi ve inceleme olanaklarının yeterince irdelenmemiş olması olumsuz bulunmuştur. Görsel temsillerde ifade edilen malzeme seçimleri ve bir araya gelişlerinin yeterince olgunlaşmamış olması eleştirilmiştir. Taşıyıcı sistemin düzenli olması ve

dilatasyon önerisi olumlu bulunmuştur. Ancak, yeşil çatı ve gezilebilir teras çatının yapıya ilave yük oluşturması nedeniyle statik çözümleri pahalı ve uygulama güçlüğü barındırmaktadır. Yeşil çatı ve gezilebilir teras çatının su yalıtımı, yapının sağlıklı ömrü için önemli bir parametre olacaktır. İki kat boyunca bağlantısız yükselen dairesel kolonların görselde narın kaldığı ve kesitlerin büyümesinin mimari tasarıma etkilerinin dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. (4-1, S.O. Karşı oy)

4. MANSİYON

Lebriz Atan KARAATLI, Mimar Sacit Arda KARAATLI, Mimar Didem KARACA, Peyzaj Mimarı

Mustafa Yavuz BİLGİÇ, İnşaat Mühendisi

JÜRİ RAPORUNDAN Projenin parçalı kurgusunun, kütlelerin ve mekanların sosyal yaşantıyı güçlendirecek ölçek ve nitelikte zengin bir açık ve yarıaçık alan kompozisyonunu mümkün kılması övgüye değer bulunmuştur. Ayrıca bu ara mekanların gölge ve rüzgar etkileri ile yaratacağı iklimsel uyumluluk olumlu bulunmuştur. Bunlarla birlikte parçalı yapının işletme ve güvenlik açısından zorluklar yaratacağı da düşünülmüştür.

Bu kurgunun pergolalarla açık alanlara ve otobüs peronlarına da yayılması olumlu bulunmuştur. Peronların Evka 3 yönünden gelen yaya sirkülasyonunu kesintiye uğratması ve batı yönündeki yeşil banta güçlü bir yaya bağlantısı olmaması eleştirilmiştir. Cengiz Han Caddesi trafiğinin hem otobüs çıkışları hem de cep ve duraklarla tekrardan bölünmesi eleştirilmiştir. Tasarım aşaması için yapılan taşıyıcı

sistem çözüm önerileri olumlu bulunmuştur. Taşıyıcı sistemin düzenli olması ve dilatasyon önerisi olumlu bulunmuştur. Yapının uygulanabilir ve ekonomik olacağı düşünülmektedir. Kaset döşeme sistem tercihi, çarşı ve aktarma istasyonunun çelik çatıları ile konser salonu ve sofita kulesinin çelik tasarımının uygulama ve yapı maliyeti açısından en optimal çözümler olduğu düşünülmektedir. (3-2, C.İ. ve D.Ç. karşı oy)

5. MANSİYON

Ayhan USTA, Y. Mimar Gülay USTA, Y. Mimar Ali Kemal ŞEREMET, Mimar Elçin Hande OKTAY, Mimar Orhan Selahattin BEKTAŞ, İnşaat Yüksek Mühendisi Zekiye Esra SUNAYOL, Peyzaj Mimarı

YARDIMCILAR

Göksu ÖZALP, Mimar Kadir TÜRKDÖNMEZ, Mimar Şafak BEŞİROĞLU, Öğrenci Barış TERZİ, Öğrenci

JÜRİ RAPORUNDAN İklimsel ve sürdürülebilir verilere karşı olan tutumu ve yapısal programı alt ve üst kotlarda bütünleştirecek şekilde ele alması başarılı bulunmuştur. Aktarma istasyonunun farklı yorumu ve çarşı ile entegrasyonu başarılıdır. Tasarlanan örtü yapılarının ölçeği ve yarışma alanında kapladığı büyüklük

eleştirilmiştir. Kültür merkezini sanat sokağı ile kurduğu ilişki ve metro peron bağlantısı zayıf bulunmuştur. Taşıyıcı sistemin düzenli olması ve dilatasyon önerisi olumlu bulunmuştur. Betonarme ve büyük açıklıklı konsolları taşıyan, iki kat yüksek bağlantısız yükselen dairesel kolonların görselde narin kaldığı ve kesitlerin büyümesinin

görsel etkisinin tasarıma yansımalarının dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Yeşil çatılı döşemeler ve saçaklar yapıya ilave yük oluşturması nedeniyle statik çözümleri pahalı ve uygulama güçlükleri barındırmaktadır. Yeşil çatı ve gezilebilir teras çatısının su yalıtımı, yapının sağlıklı ömrü için önemli bir parametre olacaktır. (4-1, C.İ. karşı oy)

6. MANSİYON

Mustafa Barış YEGENA, Mimar Özge ÖZKUL, Mimar Yiğitcan KARACAOLUK, İnşaat Müh. Hande KALENDER, Peyzaj Mim.

DANISMANLAR

Mustafa Kürşat BAŞAR, Makina Mühendisi Sabit Cevat TANRIÖVER, Makina Y. Mühendisi Mustafa ÖKSÜZ, Makina Mühendisi Abdullah KALINER, İnşaat Mühendisi Tanzer SEZEN, Şehir ve Bölge Plancısı Yeşim AKIN, Şehir ve Bölge Plancısı Mehlika Afra CEBECİ, Peyzaj Mimarı Sabri PEHLİVAN, Elektrik Mühendisi

JÜRİ RAPORUNDAN Projenin kuzey yönündeki parkı çoğaltarak Cengizhan caddesine bağlaması ve bu ilişkiyi farklı alternatif rotalar üzerinde gerçekleştirmesi başarılıdır. Projenin yapısal programı farklı kotlara dağıtarak birbiriyle iç içe geçecek şekilde yorumlaması olumlu bulunmuştur. Peronlar ve buradaki araç hareketini önerdiği kabuk altında başarılı bir şekilde çözmektedir. Yoğun

ihtiyaç programını alışıldık bir yapı yaklaşımı ile değil, bir peyzaj bina önerisi ile yorumlamaktadır. Tüm bunlara karşın sosyal mekanların istenen düzeyde doğal ışık almaması olumsuz bulunmuştur. Terasta önerilen yoğun kullanımın kent iklimine uygun olmaması eleştirilmiştir. Yeşil çatı ve gezilebilir teras çatısının yapıya ilave yük oluşturmasına ek olarak yapının eğimli döşemesi

nedeniyle statik çözümleri pahalı ve uygulama güçlükleri barındırmaktadır. Yeşil çatı ve gezilebilir teras çatısının su yalıtımı, yapının sağlıklı ömrü için önemli bir parametre olacaktır. Taşıyıcı sistemin yeterince tanımlanmadığı düşünülmektedir. Konsol kısımların kesit detayları geliştirilmelidir. Taşıyıcı sistem tasarımı aşamasında mimariye etkiyen yansımalar olacağı düşünülmektedir. (3-2, C.İ. ve D.A. karşı oy)

İzmir Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Entegrasyon Merkezi ve Yakın Çevresinin Düzenlemesi Ulusal Mimari Proje Yarışması

Danışman Jüri Üyeleri

Aziz KOCAOĞLU İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı
Dr. Buğra GÖKÇE İzmir Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter V.
Raif CANBEK Eshot Genel Müdürü
Tevfik TOZKOPARAN İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkan Danışmanı
Doç. Dr. Koray VELİBEYOĞLU İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkan Danışmanı

Asli Jüri Üyeleri

Haydar KARABEY Prof. Dr. Y. Mimar (Jüri Başkanı)
Muzaffer TUNÇAĞ İnşaat Yüksek Mühendisi
Nevzat Oğuz ÖZER Prof. Dr. Y. Mimar (Mimar Sinan GS Üniversitesi)
Şebnem YÜCEL Doç. Dr. Y. Mimar (Yaşar Üniversitesi)
Tülin HADİ Y. Mimar

Yedek Jüri Üyeleri

Abdullah UZUN İnşaat Yüksek Mühendisi
Gökçeççek SAVAŞIR Doç. Dr. Y. Mimar (DEÜ)
Tutku Didem AKYOL ALTUN Doç. Dr. Y. Mimar (DEÜ)

Yarışma Raportörlüğü

Gülben ÖZSOY Y. Mimar İzmir Büyükşehir Belediyesi - Projeler Şube Md.
Seval SOYSAL TOPUZ Y. Mimar İzmir Büyükşehir Belediyesi - Projeler Şube Md.

Raportör Yardımcıları

Nurcihan YENİKALE İzmir Büyükşehir Belediyesi Projeler Şube Müdürü

1. ÖDÜL

Oknur ÇALIŞKAN, Y. Mimar

DANIŞMANLAR

Mehmet Zeyat HATTAPOĞLU, Peyzaj Mimarı Özgür ŞENTÜRK, İnşaat Mühendisi Mustafa SOYER, Makina Mühendisi
Haydar Aydın, Elektrik Mühendisi

JÜRİ RAPORUNDAN Genel yaklaşım olarak, az katlı ve insan ölçeğindeki yapı kurgusu, işlevlerin “sosyal işlevler” ve “ofis kullanımları” olarak net olarak ayrılması, bu ayrımın yapı gruplarında, kütle kompozisyonunda, arsa kullanımında ve çevre ilişkilerinde karşılığını bulması projenin olumlu taraflarıdır. Kütle kompozisyonunda, ofis bloğunun Şehitler Caddesi tarafında, sosyal birimlerin ise tramvay durağı tarafında konumlanması, gürültü ve yaya hareketleri açısından kontrollü bir kamusal alan (sosyal avlu) yaratması açısından başarılı bulunmuştur. Lineer ofis bloğunun iki ucundaki

alanlar ve bunların bina kütesinin bir parçası olarak tasarlanan giriş saçakları ile tanımlanması olumlu bulunmuştur. Dar kenarlarda organize edilen girişler, zemin kotunda binayı boydan boya kat eden giriş fuayesi/iç sokak, ofis bloğunun halkla ilişkisi açısından olumlu bir iç mekan sunmaktadır. Ancak kesintisiz akması istenen bu iç ilişkinin başkanlık girişi ile kesişmesi jüri tarafından eleştirilmiştir. 2844. Sokak tarafında konumlandırılan konferans salonuna zemin kottan ulaşılabilmesi ve söz konusu kütlede bu köşede büyük ölçüde sağır olması eleştirilmiştir. Zemin ve zemin altı kotlarda önerilen kamusal alanların

yakın çevredeki farklı ulaşım durak ve düğümleri ile ilişkisi ve zengin mekansal potansiyeli olumlu bulunmuş, ancak bu ilişkinin özellikle Halkapınar Metro İstasyonu ile kurduğu ilişki yetersiz görülmüştür. Bu ilişkinin eksi kotta yer alan sosyal avluyla ilişkilendirilecek şekilde yeniden değerlendirilmesi jüri tarafından önerilmektedir. Otopark yaya çıkışlarının “ofis otopark çıkışları” ile “yaya bağlantısı otopark çıkışları” olarak ikiye ayrılması ve bunların zemin kotla ilişkisi olumludur. Ancak otopark araç giriş çıkışlarının mevcut trafik akışındaki konumu jüri tarafından tartışılmıştır. Bu doğrultuda söz konusu proje oy birliğiyle birincilik ödülüne değer bulunmuştur.

2. ÖDÜL

Evren BAŞBUĞ, Y. Mimar Can ÖZCAN, Y. Mimar Oğuzhan ZEYTİNOĞLU, Mimar

DANIŞMANLAR

Celal ÇOŞAK, İnşaat Mühendisi Necdet TUNALI, Makine Mühendisi A. Levent ÜNAL, Elektrik Mühendisi Özlem ARVAS, Mimar Dilşad KURTOĞLU, Y. Mimar Özcan KAYGISIZ, Mimar

DANIŞMANLAR

Tunahan Çağlayan EKİCİ, Melisa IŞIK, Duygu KISACIK, Hatice DENERİ, İhsan ÖZKÖMEÇ

JÜRİ RAPORUNDAN Zeminden yükseltilmiş ve arazinin yakın çevresiyle sosyal-mekansal entegrasyonunu sağlayan mavi hat önerisi projenin en dikkat çekici öğelerindedir. Bu hat +7.00 kotunda tanımladığı kesintisiz yaşam ve ulaşım aksıyla, farklı kotlarda strüktürüne takılan yarı açık ve kapalı kamusal alanlarıyla, yüksek ofis bloğunu araziye ve yakın çevreye

bağlaması ile başarılı bulunmuştur. Mavi hat zeminden yükselirken projenin zemin kotunun da geçişten kurgusu, eğik yüzeylerden oluşan yapay peyzajı, üst kotlara taşıyan rampa ve meydanıyla başarılı bir şekilde ele alındığı görülmüştür. Yeni Kent Merkezi'nde yer alan yüksek yapıların yanında İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne ait hizmet birimlerinin yer aldığı ofis bloğunun yükselmesi

kurumsal görünürlük açısından olumlu bulunurken; müdürlük birimleri arasında düşeyde kurulan ilişkinin getirdiği işletme ekonomisi problemleri, ofis modüllerindeki derinliğin yetersizliği ve binanın enerji bilincinin düşüklüğü tartışılmıştır. Bu doğrultuda söz konusu proje oy birliğiyle ikincilik ödülüne değer bulunmuştur.

3. ÖDÜL

Ebru YILMAZ, Y. Mimar Seçkin KUTUCU, Y. Mimar Yonca KUTUCU, Mimar

DANIŞMANLAR

Aslı GÜMÜŞÇEKİŞ ODABAŞI, Y. İnşaat Mühendisi Burcu KARAMAN, Makina Mühendisi Namık ONMUŞ, Elektrik Mühendisi

YARDIMCILAR

Beyza BEYDİLLİ, Mimar Pelin AYKUTLAR, Y. Mimar Işıl İYER, Y. Mimar Ömer BAŞAR, Öğrenci Oğuz BODUR, Öğrenci Gizem Begüm BOYLU, Öğrenci

JÜRİ RAPORUNDAN Projenin, Şehitler Caddesi ve 2844 sokak arasında sosyal alanların iki yönden de kolay ulaşımını sağlayan konumu olumlu bulunmuştur. Ofis bloğunun iç ulaşımını kolaylaştıran bütüncül yapısına rağmen, iç mekan çözümlerindeki alan kayıpları,

mekanların fonksiyonel yerleşimi, taşıyıcı sistem-mekan ilişkileri olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Sosyal alanların üstünü örten güneş kırıcılar ölçsüz bulunmuş; artı kotlarda yer alan, alanın ulaşım düğümleri ile ilişkisini kuran köprü, geçiş

ve merdivenlerin çözümü, tramvay durağı tarafında örgütlenen kamusal alanların ofis kütlesi ile ilişkisi eleştirilmiştir. Bu doğrultuda proje 3/2 (Tülin Hadi, Şebnem Yücel'in karşı oyu ile) oy çokluğu ile üçüncülük ödülüne değer bulunmuştur.

EŞDEĞER MANSİYON

Mehmet Mustafa DEMİR, Mimar Kaan ZONTUL, Mimar Deniz KEMALDAR, Mimar Nurselcen KARAASLAN, Mimar Hamdi ATAY, İnşaat Mühendisi

YARDIMCI

Okan DEMİRTAŞ, İnşaat Teknikeri

JÜRİ RAPORUNDAN Projenin ana kurgusunda ofis bloğu ile sosyal alanların ayrışması ve bunların kütle kompozisyonuna yansımaları olumlu değerlendirilmiştir. Özellikle ofis bloğunun yoğun trafiğe sahip Şehitler

Caddesi yönünde konumlandırılarak, arkada daha sakin bir sosyal alan oluşturması başarılı bulunmuştur. Fakat sosyal alanların yerleştiği zemin kodunun parçalı tasarımının zemin kattaki ilişkileri zedelemesi

eleştirilmiştir. Ofis bloğunun Halkapınar İstasyonu ile ilişkilenen batı ucunun otopark girişi ile parçalanması sorunlu görülmüştür. Bu doğrultuda proje oy birliği ile eşdeğer mansiyona değer bulunmuştur.

EŞDEĞER MANSİYON

Kerem PİKER, Mimar

YARDIMCILAR

Burçak SÖNMEZ, Mimar Edibe Bikem KILIÇASLAN, Mimar Duygu BİNGÜL, Mimar Mahmut ÜNAL, Mimar Yiğit ÖZTÜRK, Mimar Beyza DERBENTOĞULLARI, Mimar Çiğdem ERDOĞAN, Mimar

DANISMANLAR

Mustafa İspir GÜRBÜZ, İnşaat Mühendisi M. Yavuz GÜNDÜZ, Makina Mühendisi Yılmaz OĞRALI, Elektrik Mühendisi

JÜRİ RAPORUNDAN Alana yaklaşımda ana işlevleri tek kütlede ve tramvay hattı ile ilişkilendirerek ele alması, Şehitler Caddesi'ne bakan geniş alanda ise bir kent parkı niteliğinde kamusal/ rekreatif işlevleri düzenlemesi olumlu bulunmuştur. Ancak; bu alandaki

kamusal işlevlerin dağınık/ düzensiz oluşu, birbirlerinden çok farklı dillerde ve farklı mimari elamanlar ile tanımlanmış olması eleştirilmiştir. Bunun yanı sıra ofis bloğunun bütüncül bir kütlede eksiltmelerle kurgulanması olumlu bulunmuş ancak, bu dil arayışındaki çeşitlendirmeler

eleştirilmiştir. Ofis bloğunun mekan organizasyonundaki ve sirkülasyon alanlarındaki sorunlar, ortak alanların ya da açık mekanların düşünülmemiş olması da olumsuz bulunarak 4/1 (Ş.Yücel'in karşı oyuyla) oy çokluğu ile eşdeğer mansiyona değer bulunmuştur.

EŞDEĞER MANSİYON

İnanç ERAY, Y. Mimar Uğur İMAMOĞLU, Y. Mimar M.Zafer KINACI, İnşaat Mühendisi Orhan Murat GÜRSON, Makina Mühendisi Başak BOZKURT, Elektrik Mühendisi Hüseyin GÜLSOY, Elektrik Mühendisi

DANIŞMANLAR

Gonzalo CARBAJO, Y. Mimar Pinar GÜVENÇ ERAY, Endüstri Mühendisi

YARDIMCILAR

Marko Mattia CRISTOFORI, Y. Mimar Anıl SAKARYALI, Y. Mimar Elif Hazar KARAHAN, Y. Mimar İris ŞENEL, Mimar Öykü ARDA, Şehir Plancı Ahlam HAMED, Mimar Egemen Onur KAYA, Öğrenci

JÜRİ RAPORUNDAN Kentsel ölçekte, projenin yakın çevresi ile bağlantı arayışları, bunların alanla ve mimari kompozisyonla bütünleştirilerek ele alınması, bunun yanı sıra kurduğu iç avlular ve farklı kotlardaki yaşantılar olumlu bulunmuştur. Ancak oldukça

dar ve yüksek ofis bloğunun yaşanabilir bir mekansal örgütlenme sunmaması, plan şemasındaki çizim ve çözüm yetersizlikleri, eğik çatının bitişindeki mekansal belirsizlikler eleştirilmiştir. Düşey sirkülasyonların kurgulanışı, yeşil çatının

kullanımındaki teknik sıkıntılar, zemin kattaki büyük ve tanımsız boşluklar, +3.52 kotunda doğal aydınlatma/havalandırmadan yoksun mekanlar eleştirilerek 4/1 oy çokluğu ile (T. Hadi'nin karşı oyu ile) mansiyona değer görülmüştür.

EŞDEĞER MANSİYON

Mehmet Metin POLAT, Mimar Bilge ALTUĞ, Mimar Ceyda CİHAGİR, Mimar Erman UÇAROĞLU, Mimar

DANIŞMANLAR

Gizem ÖZER, Y. Mimar Onur ERTAŞ, İnşaat Mühendisi Ömer Cenk TİFTİKÇİGİL, Makina Mühendisi Belgin PEKCAK, Elektrik Müh.

YARDIMCI

Ecem ÖZDEN, Restoratör

JÜRİ RAPORUNDAN Halkapınar İstasyonu ve Kapalı Spor Salonu ekseninde konumlanan, zemin kotta ve zemin altında bir orta avlu etrafında, merkezi kamusal alanlarla organize edilen, ofis kullanımının üst kotlarda üç blokta gruplandırıldığı projenin

önerdiği saçak-baza altı parçalı zemin kurgusu, içe dönük ve ölçeklendirilmiş kamusal kullanımları olumlu bulunmakla birlikte, yakın çevresiyle ve proje alan verileriyle kurduğu ilişki sorunlu bulunmuştur. Ulaşım Entegrasyon Hizmet Binası'nın ofis bloklarının

düşeyde kurduğu sirkülasyon ilişkileri, katlarda eksikliği görülen yarı açık mekanlar ve iklimsel verileri göz önünde bulundurmeyen cepheler, bloklar arası ilişkilerdeki kopukluklar olumsuz bulunmuştur. Bu doğrultuda proje oy birliği ile eşdeğer mansiyona değer bulunmuştur.

EŞDEĞER MANSİYON

Deniz YAZICI, Mimar Doğan TÜRKKAN, Mimar Onur AKIN, Mimar Özgür ŞENTÜRK, İnşaat Mühendisi

YARDIMCILAR

Hande Gül TÜRKKAN, Mimar Müge KUZUBAŞIOĞLU, Mimar

DANIŞMANLAR

Nali ÜNAL, Makina Mühendisi Tuna TAŞLIK, Elektrik Mühendisi

JÜRİ RAPORUNDAN Otobüs-metro aktarma merkezleri ile spor merkezlerini bağlayan bir eksenle konumlanan Ulaşım Entegrasyon Hizmet Binası programını kamusal-yarı kamusal-özel alanlar olarak zemin-zemin üstü-üst kotlarda gruplandırılan projenin zemin kotta önerdiği kamusal kullanım, geçirgen ve

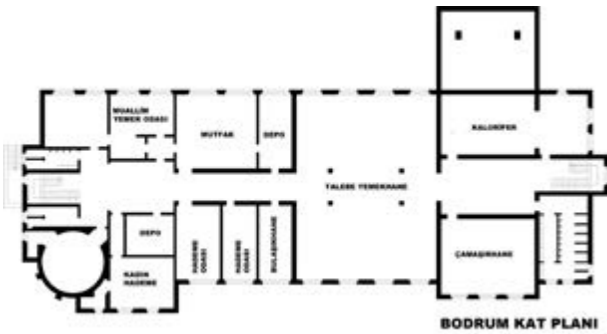
ölçeklendirilmiş açık alan düzenlemeleri olumlu bulunmuş, bu kottaki işlevlerin parçalı bir yaklaşımla ve ayrı girişlerle tasarlanması eleştirilmiştir. Projenin yakın çevresinin düzenlenmesine ilişkin önerileri yetersiz bulunmuş, alanın güneydoğusunda önerilen otopark giriş çıkışının mevcut kavşak ile ilişkisi sorunlu bulunmuştur.

A ve B bloklarda gruplandırılan farklı müdürlük ve ofis mekanlarının, düşeyde kurulan sirkülasyon ilişkileri ile bu bloklarda katlara doğal ışık ve temiz hava sağlayabilecek yarı açık mekanlardan yoksun, biteviye koridorlar etrafında çözülmüş olması olumsuz görülmüş; bu doğrultuda proje oy birliği ile eşdeğer mansiyona değer bulunmuştur.

Erken Cumhuriyet Döneminde Tarımsal Modernleşme: Modern Mimarlık Mirası Olarak İzmir Ziraat Mektebi

CUMHURİYET'İN TARIMSAL ALANDAKİ MODERNLEŞME ÇABALARININ UZANTISINDA GELİŞEN İZMİR ZİRAAT MEKTEBİ, BU ÇALIŞMADA BİR ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ MODERN MİMARLIK MİRASI ÖRNEĞİ OLARAK İNCELENMEKTEDİR

Müjgan Bahtiyar Karatosun

ÜSTTE Bodrum Kat Planı (Mimar, 1932, s.196) (Resim 1)

SAĞ ÜSTTE Zemin Kat Planı (Mimar, 1932, s.197) (Resim 2)
Birinci Kat Planı (Mimar, 1932, s.198) (Resim 3)

Cumhuriyetin kurulmasıyla hız kazanan modernleşme politikaları yaşamın her alanında yansıma bulmuştur. Tarımsal alandaki modernleşme çabalarının uzantısında gelişen, bilimsel temelli eğitim sunan ve dönemin modern mimari anlayışının izlerini taşıyan İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada yapı bir Erken Cumhuriyet Dönemi Modern Mimari Mirası örneği olarak sahip olduğu miras değerleri üzerinden irdelenmektedir.

Erken Cumhuriyet Döneminde Modernleşme ve Tarımsal Üretim İlişkileri

Tanzimat'la başlayan modernleşme çabaları, Cumhuriyet Döneminde de devam etmiş; siyasi, hukuki, ekonomik ve kültürel alanda yansıma bulmuştur. İlkel tarımsal üretim metotlarının kullanıldığı, sanayi öncesi tarımsal toplumsal özellikleri yansıtan ve az gelişmiş ekonomik yapıya sahip bir Türkiye devralan Cumhuriyet yönetimi (Baransel, 1973), modernleştirme çabalarını bu yönde yoğunlaştırmıştır. Ülkenin iktisadi kalkınma politikaları İzmir İktisat Kongresi'nde (1923) belirlenmiş (Çavdar, 1983) ve sonraki yıllarda bu doğrultuda çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Kongrede, tarımsal alanın gelişimi köylünün sorunlarıyla birlikte ele alınmış, aşar vergisinin kaldırılması, kredi olanaklarının artırılması, tarımın makineleştirilmesi ve tarımsal eğitimin uygulama ağırlıklı yapılması yönünde kararlar alınmıştır (Okçün, 1983).

Bu doğrultuda, aşar vergisi, miri toprak rejimi ve tütün rejisi gibi uygulamalar tasfiye edilerek, ziraat alanındaki örgütlenmeyi yönlendiren Ziraat Vekaleti kurulmuş, ürünün işlenmesi ve pazarlanmasına yönelik kurumlar oluşturulmuş, tarımsal yapının modernleştirilmesi ve çiftçiye tarımsal kredi verilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır (Kazgan, 1983).

Cumhuriyet'in benimsediği ilk ilke halkçılıktır ve "Türkiye'nin sahibi hakikisi ve efendisi hakiki müstahsil olan köylüdür" sözleri bunun ifadesidir. İkincisi ise pozitivistik bir bilimciliktir (Tekeli&İlkin, 1999). Çağdaş medeniyetin ilime dayandığına inanan Atatürk, "Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir" (Timur, 1983) sözleriyle bu konuya verdiği önemi göstermektedir. Bu düşüncenin bir yansıması olarak, Cumhuriyet'le birlikte, yurdun çeşitli bölgelerinde tarımda verimi arttırmak ve gelişmeyi sağlamak için, araştırma enstitüleri ve istasyonları açılmıştır (Özdemir, 1983). Tarımın çeşitli alanlarında, araştırma ve deneme faaliyetlerinin örgütlenmesi ve sonuçlarının halka yayılabilmesi için "numune bahçeleri", meyvecilik ya da bahçecilik "istasyonları" ve "fidanlıklar" dan oluşan bir ağı kurulmuştur. Devlet, tarımın gelişmesi için öncü görevi üstlenerek, örnek çiftlikler kurmuştur (Tekeli&İlkin, 1999). Bu Türkiye'nin çağdaş bilime ve teknolojiye yönelişinin ifadesidir (Özdemir, 1983).

Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Ziraat Eğitiminin Modernleştirilmesi ve Ziraat Mektepleri

Tanzimat'la başlayan ziraat alandaki modernleşme çabaları, ilgili kurumların oluşturulması ve modern ziraat eğitiminin verileceği okulların açılmasını kapsamaktadır (Çeşme, 2014). Bu alandaki ilk girişim Ziraat Talimhanesi (1847) adıyla kurulan ziraat okulunun açılmasıdır (Kadioğlu, 2005). Osmanlı'da yüksek seviyede eğitim veren ve modern ziraat yöntemlerinin yaygınlaşmasına öncülük eden ilk ziraat okulu ise, Halkalı Ziraat Mektebi-i Âlisi (1892-1928) dir (Çeşme, 2014).

Ziraat eğitimini yeniden örgütleme ve modernleştirme girişimleri, çeşitli tarihlerde yayınlanan nizamname veya kanuni düzenlemelerle yapılmıştır. Bu konudaki ilk düzenleme 1912 yılında yayınlanan Tedrisat-ı Ziraiye Nizamnamesi'dir. Bu düzenleme ile ziraat mektepleri eğitim seviyesine göre; Amele Mektepleri, Çiftlik Mektepleri, Ziraat Ameliyat Mektepleri ve Ziraat Mıntika Mektepleri olmak üzere kademelendirilmiştir (Kadioğlu, 2005). Ne yazık ki, Birinci Dünya Savaşı ve onu takip eden Kurtuluş Savaşı yıllarında mevcut ziraat mekteplerinin büyük bölümü kapatılmıştır (Tekeli & İlkin, 1999).

Savaştan sonra, ziraat eğitimine yönelik yeni bir düzenleme yapılmıştır. 1922 yılında çıkarılan 254 sayılı kanunla; Halkalı Ziraat Mektebi Alisi'nin yüksek ziraat eğitimi vermeyi sürdürmesi ve orta öğretim seviyesinde yeni okulların açılması kararlaştırılmıştır. İki yıl içinde Ankara, Bursa, Adana, Konya, Kastamonu, Sivas, Erzurum, Çorum, Erzincan, Edirne, Kepsut ve İzmir'de (İzmir Mıntika Ziraat Mektebi)

yeni okullar kurulmuştur. Ancak bu okullardaki tarımsal eğitimin hala Osmanlı'dan kalan eğitim sisteminin etkisinde olması nedeniyle, 1927 yılında çıkarılan 1109 sayılı kanunla tarımsal eğitimin modernleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu konuda yetkilendirilen Ziraat Vekaleti, Halkalı Yüksek Ziraat Mektebi ile birlikte tüm Orta Ziraat Okullarını geçici olarak kapatmıştır. Burada görevli öğretmenler eğitilmek üzere çeşitli Avrupa ülkelerine gönderilmiş, geri dönen öğretmenlerin de katkısıyla 1930'lardan itibaren tarımsal eğitim yeniden örgütlenmeye başlanmıştır. 1930 yılında İktisat Vekaletine bağlı Yüksek Ziraat Mektebi kurulmuş, 1933'de yapılan yeni bir yasal düzenleme ile bu mektep Yüksek Ziraat Enstitüsü haline getirilmiştir (Tekeli & İlkin, 1999).

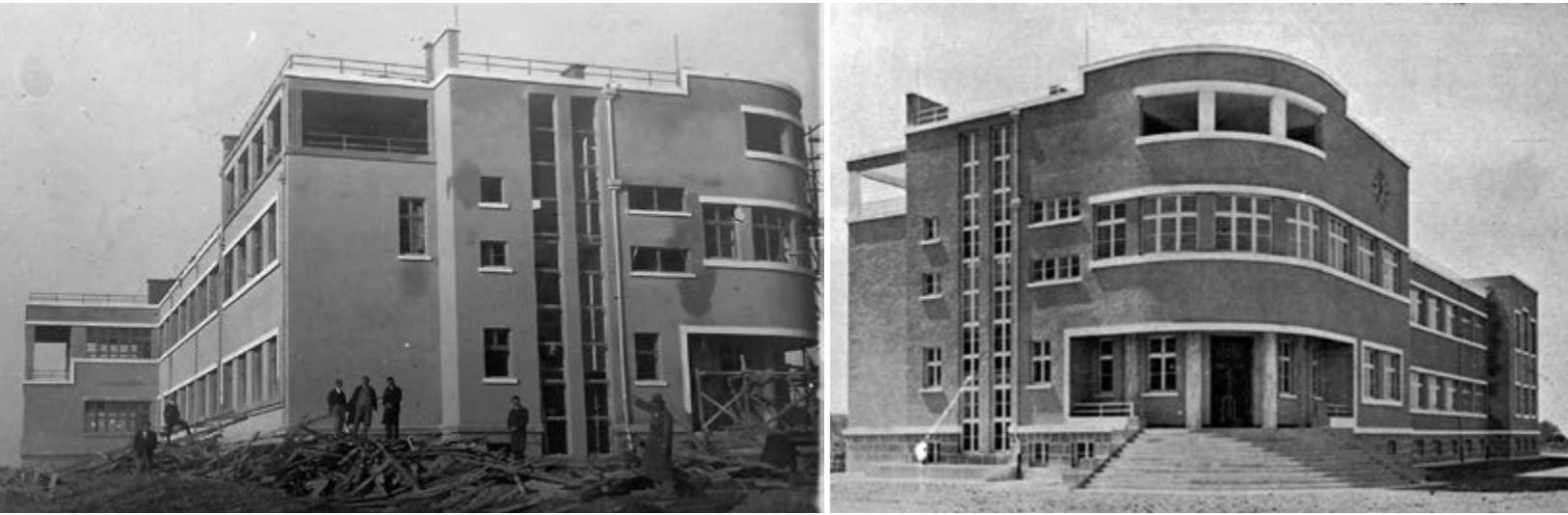
Modernleşen Türkiye'de İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi

Bornova tren istasyonunun karşındaki 420 dönümlük bir arazi içinde yer İzmir (Mıntika) Ziraat Mektebi, 1922 yılında kurulmuştur (Yılmaz 2007, Serçe 2014). Ziraat mektebinin eğitim süresi üç yıl olup, fenni ve idari bakımdan bölümlere ayrılmıştır. Okulda; Bağcılık, Sınai-i Ziraiye, Ziraat ve Alat-ı Ziraiye, Mevaşi, Hayvanat-ı Ziraiye ve Nebatat, Kimya ve Fizik, Riyaziyat (matematik) ve İktisad, Muhasebe-i Ziraiye ve Lisan Grupları grupları olmak üzere toplam 8 bölüm bulunmaktadır (İzmir Mıntika Ziraat Mektebi, 1926'dan aktaran Tutsak, 2002). Okul, 1928-1930 yılları arasında kapalı kalmış, 1930-1931 ders yılında tekrar eğitime başlamıştır. Ancak, okul binasının ve sınıfların yetersizliği nedeniyle yeni bina yapımına karar verilmiştir (Tutsak, 2002).

Ziraat Vekaleti Fen Heyeti tarafından tasarımı ve denetimi yapılan, Mühendis Mahmut Hüseyin ve Mustafa Reşit tarafından inşa edilen yeni bina, 1400 m2 kullanım alanına sahiptir (Mimar, 1932). Okul, 1932'de tamamlanarak eğitime burada başlamış, ancak resmi açılışı 31 Ekim 1933'de Cumhuriyet'in 10.yıl kutlamaları kapsamında Vali Kazım Dirik tarafından yapılmıştır (Serçe, 2014).

Orta okul düzeyinde eğitim veren Ziraat Mektebi'nde dersler, teorik ve uygulamalı olarak yapılmaktadır. Teorik eğitim; fizik, kimya, matematik, cebir, geometri, ölçme, coğrafya, jeoloji, tarih, sosyoloji, botanik, haşerat ve mücadele, sağlık bilgisi, askerlik ve beden terbiyesi derslerinden oluşmaktadır. Uygulamalı eğitim ise; bahçe kültürü, ziraat sanatları, işletmecilik, tarla ziraati ve ziraat aletleri, zooteknik ve küçük evcil hayvanlar gibi çeşitli ziraat subelerinde eğitim almak şeklinde yapılmaktadır (Ekinci, 1947'den aktaran Tutsak, 2002). 1931 yılında okul bünyesinde Garbi Anadolu Bağcılık Enstitüsü ve Garbi Anadolu Haşerat ve Emraz Enstitüsü kurulmuştur. İzmir Ziraat Mektebi, 1933-38 yılları arasında 265 öğrenci mezun etmiş, ancak 1938'dan itibaren alınacak öğrenci sayısı artırılmıştır. Okulun deneme (uygulama) bahçelerini genişletmek için 600 dönüm yeni arazi alınmıştır (Serçe & Yılmaz & Yetkin, 2004).

İzmir Ziraat Mektebi'nde, Ege Bölgesi'nin çeşitli yerlerinden gelen çiftçilere kurslar veya bilgilendirme yoluyla, ürün hastalıkları ve tarımsal zararlılara karşı mücadele yöntemleri konusunda bilgi aktarılmaktaydı (Serçe & Yılmaz & Yetkin, 2004). Buradan, Batı Anadolu'nun 11 vilayetinin ziraat ve

fenni işleri yürütülmekteydi. Bu nedenle okul daha sonraki yıllarda İzmir Bölge Tarım Okulu adını almıştır (Tutsak, 2002). Ayrıca, 1933-1938 yılları arasında burada yetiştirilen, 70.000 meyve fidanı ve 100.000 den fazla meyvesiz ağaç fidanı köylere dağıtılmıştır (Serçe & Yılmaz & Yetkin, 2004).

İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi'nin Mimari Özellikleri

Cumhuriyet'in modernleşme yönünde başlattığı girişimler mimarlık alanında da yansıma bulmuştur. Avrupa'da ortaya çıkan Modern Hareketin (Modern Movement) Türk mimarlığında yeni açılımlar getiren yerel yansımaları olmuştur (Aslanoğlu, 2001). Bozdoğan, dönemin mimarları tarafından "Modern Hareket'in biçimsel ve estetik kurallarının, Kemalizmin rasyonalist ve pozitivist ideallerinin en uygun ifadesi" olarak benimsendiğini ifade

etmektedir (Bozdoğan, 2008, s. 74). İzmir Ziraat Mektebi de, pozitivist ideallerin uzantısında gelişen çağdaş eğitim modelinin ve döneminin modern mimari özelliklerini yansıtan rasyonalist biçim dilinin birlikte harmanlandığı bir örnektir.

Devlet eliyle kalkınmanın benimsendiği 1930'lu yıllarda, bu okul binasının bir kamu kurumu olan Ziraat Vekaleti bünyesindeki Fen Heyeti tarafından projelendirilmesi, devletçi modernleşme politikalarının bir sonucudur. Dönemi için, tarımsal eğitimde bilimsel temelli teorik ve uygulamalı yeni bir eğitim modeli sunan, aynı zamanda bölge okulu olması nedeniyle yatılı okul sistemi öngören Ziraat Mektebi bu doğrultuda planlanmıştır. Bodrum üzeri iki katlı olan yapının, giriş (zemin) katı eğitim işlevlerine, yatılı olması nedeniyle üst katı yatakhane, bodrum katı ise

yemekhane, mutfak ve çeşitli servis mekanlarına ayrılmıştır. Yapının taşıyıcı sistemi betonarme olup, duvarlar taş ve tuğladır (Resim 1-3).

Eğitim faaliyetlerinin yapıldığı giriş katında bir koridor üzerine dizilmiş iki derslik, kimya ve anatomi atölyeleri, kütüphane ve 250 kişilik bir konferans salonu bulunmaktadır (Resim 2). Okulun yakın çevresinde de, uygulamalı eğitimin deneyimlendiği alanlar (Resim 10) yer almaktadır. Modern tarım eğitimi modeli sunan bir yapı olarak Ziraat Mektebi, bilimsel temelli eğitimin gerekleri olan araştırma, deney, karşılıklı fikir alışverişi/tartışma, teorik eğitim, uygulama gibi kullanımların mekânsal karşılıklarını içermesi bağlamında, işlevsel açıdan dönemi için yenilikçidir.

Mesleki eğitim veren bir yatılı bölge okulu olarak, mektep sahip olduğu donanımlar bağlamında da

SOL ÜSTTE İzmir Ziraat Mektebi inşaatı (M. Karatosun Arşivi) (Resim 4)

Okulun ana girişinden görünümü (Mimar, 1932, s.199) (Resim 5)

SOLDA İzmir Ziraat Mektebi (Yılmaz, 2007) (Resim 6)

SAĞ ÜSTTE İzmir Ziraat Mektebi (M. Karatosun Arşivi) (Resim 7)

SAĞ ALTTA Okulun ikinci girişi (Serçe, 2014, s.41) (Resim 8)

İzmir Ziraat Mektebi (<http://bilmuh.ege.edu.tr/tarihce>) (Resim 9)

modern ve yenilikçidir. Eğitim, barınma ve servis işlevlerinin birbirinden bağımsız katlarda çözüldüğü yapıda, üst katın tamamında yatakhane ve banyo+duş birimlerinin yer alması (Resim 3) vurgulanan yenilikçi tavrın bir yansımasıdır. Bodrum katta yatılı okul olmanın gerekleri doğrultusunda, burada sürekli bir yaşama olanak veren yemekhane, mutfak, çamaşırhane bölümleri bulunmakta (Resim 1), ayrıca yapı genelinde ısısal konfor sunan kalorifer sistemi ve her katta ıslak hacimler yer almaktadır (Resim 1-3).

Yapı sunduğu yeni eğitim modelinin işlevsel yansımalarının yanı sıra mimari anlayış ve biçim dili olarak da dönemi için yenilikler içermektedir. Bu okulun tasarımında modern mimarlığın yansımalarını (Resim 4-9) plansal, cephesel ve kütleli kurgu üzerinden okumak mümkündür. Modern mimarlığın rasyonalist-işlevselci anlayışının (işlevin dışı yansıması) bir sonucu olarak lineer plan ve kütle düzenine sahip yapıda, yatayda ve düşeydeki işlevsel bölgelemelerin kütle kompozisyonu (Resim 4-9) ve cephe düzenine yansımasıyla işlevin dışarıdan okutulması sağlanmıştır. Yapının idare, eğitim, sosyalleşme, düşey sirkülasyon gibi farklı işlevlere hizmet veren bölgeleri, kütlede farklı asal geometrik formların kullanımıyla ifade edilmiş, aynı zamanda da cephedeki açıklıkların yatay-düşey dengesinin oluşumunda belirleyici olması sağlanmıştır.

Yapının streamlined moderne (yatay etkili yalın modernist biçim dili) eğilimine uygun geliştiğini belirten Eyüce (2005), bu etkilerin cephe anlayışı, gri renkli edelputz sıva (döneme özgü püskürtme sıva tekniği) üzerine pencerelerin cephe boyunca devam eden beyaz renkli silmelerin arasına alınarak yataylığın vurgulanması ve dairesel giriş elemanı kullanımı üzerinden okumasının mümkün olduğunu belirtmektedir (Eyüce, 2005). Gerçekten de, lineer planlı, düz çatılı ve baskın dairesel köşe girişli yapı (Resim 5); lineer etkisi güçlü cephe karakteri, kontrast renk kullanımı, cephedeki güçlü yatay vurgusu, işlevselci yaklaşım kaynaklı kütle parçalanması, bu parçalanmanın asal geometrik form kullanımı yoluyla ifadelendirilmesi, cephelerde yatay-düşey dengesinin kurulması ve modern zamanı temsil

“İZMİR ZİRAAT MEKTEBİ, POZİTİVİST İDEALLERİN UZANTISINDA GELİŞEN ÇAĞDAŞ EĞİTİM MODELİNİN VE DÖNEMİNİN MODERN MİMARİ ÖZELLİKLERİNİ YANSITAN RASYONALİST BİÇİM DİLİNİN BİRLİKTE HARMANLANDIĞI BİR ÖRNEKTİR”

eden saatin varlığı ile modern mimari dili yansıtmaktadır.

Dönem Modernizmi'nin özelliklerinden olan yuvarlatılmış köşeler ve köşelerde dairesel pencere kullanımı bu yapının öne çıkan yönlerinden biridir (Resim 5). Ana girişi tarifleyen yarı dairesel yanal biçimleniş, 12 basamakla yerden yükseltilmiş, zemin kat düzeyinde içeri çekilmiş, üst katlarda ise dairesel pencere kullanımıyla da desteklenen yarı silindirik etkisiyle kütle kompozisyonunda giriş vurgular hale getirmiştir.

Özgün mekânsal kurgusu ve bu kurgunun modernleşme açısından taşıdığı değerleri yukarıda anlatılan Bornova Ziraat Mektebi, 1955 yılında Ege Üniversitesi'nin kurulmasıyla Ziraat Fakültesi'ne dönüşmüştür. Yapı, 1955-1969 yılları arasında Ziraat Fakültesi (<http://agr.ege.edu.tr/index.php/hakkimizda/tarihce>), 1975'e kadar EÜ Rektörlüğü Elektronik Hesap Merkezi ve 1975-1982 yıllarında da Elektronik Hesap Bilimleri Enstitüsü olarak kullanılmıştır. 1982'den itibaren Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar

Bilimleri Mühendisliği Bölümü tarafından kullanılmaktadır (<http://bilmuh.ege.edu.tr/tarihce>).

Bu süreçte yapıda işlevsel değişimlere bağlı olarak, kısmi kat

SOLDA İzmir Ziraat Mektebi, günümüzden görünüm (M. Karatosun Arşivi) (Resim 10)

SOL ALTA İzmir Ziraat Mektebi günümüzden görünüm (M. Karatosun Arşivi) (Resim 11)

SAĞ ÜSTTE İzmir Ziraat Mektebi günümüzden görünüm (M. Karatosun Arşivi) (Resim 12)

ilave edilmiş (Resim 10-12), yarı açık bölümler (çatı terası) kapalı mekana dönüştürülerek üzeri kırma çatı ile kapatılmıştır. Bu ekler yapının hem kütle kompozisyonundaki oransal

kimliğini en fazla aşındıran ise cephenin kırmızı tuğla ile kaplanması ve doğramaların yansıtıcı camlı olarak değiştirilmesi olmuştur (Resim 10-12). Böylece, özgün olan gri edelputz sıvalı

“YAPI, BİR ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ MODERN MİMARLIK MİRASI ÖRNEĞİ OLARAK TEMSİLİYET, BELGE, SİMGE, MİMARİ VE ANI DEĞERLERİNE SAHİPTİR”

ilişkileri olumsuz yönde etkileyerek kütledeki yatay vurguyu azaltmış, hem de bu bölümlerin kırma çatı ile örtülmesi nedeniyle modernizmin karakteristiklerinden olan düz çatı kimliği yitirilmiştir. Yapının modernist

bütüncül zemin üzerinde kontrast iki renkli kullanımdan, tek renkli bir cephe düzenine geçilmesi, karakteristik olan yatay bant pencere kullanımındaki algının değişmesine ve özgün cephe düzeninin bozulmasına neden olmuştur.

Modern Mimarlık Mirası Olarak İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi

İzmir Ziraat Mektebi'nin tarihlendiği, 1923-1965 dönemine ait yapılar, koruma disiplini açısından Kayın tarafından, onları üreten koşulların dönüşmesi ve dönemin mimari anlayışını yansıtmaları nedeniyle Cumhuriyet dönemi mimarlık mirası ya da modern mimarlık mirası kapsamında değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme belge, tarihsellik, temsiliyet, anı, mimari, simge vb. değerler üzerinden yapılmaktadır. Kayın, İzmir'in 1923-1965 dönemi mimari mirasını; Cumhuriyet dönemi içindeki farklı evrelerdeki gelişmeleri yansıtmalarıyla belge değeri, modern mimarlık kapsamında bazı yönelimler geçmişte kaldığı için tarihsel değer, modern kent yaratma idealinin temsil ettikleri için temsiliyet değeri, gündelik hayatın anılarını taşıdıkları için anı değeri, bazı örnekler için yerel ya da ulusal ölçekte simge değeri ve modern mimarlığın yerel-ulusal-evrensel dinamiklerle ilişkili bir sentezi yansıtmaları nedeniyle değerli mimari örnekler olarak nitelemiştir (Kayın, 2009).

Çalışmanın konusunu oluşturan İzmir (Bornova) Ziraat Mektebi'nde, Kayın'ın İzmir'in modern mimarlık mirası olarak tanımladığı zaman kesitinde üretilmiş bir örnektir. Yapı bir Erken Cumhuriyet Dönemi Modern Mimarlık Mirası olarak

barındırdığı miras değerleri üzerinden irdelenmelidir. İzmir Ziraat Mektebi, yapılan analizlerin de gösterdiği gibi aşağıda sıralanan miras değerlerini yansıtmaktadır;

- Cumhuriyet ideolojisinin tarımsal eğitimdeki modernleşmesini temsil etmesi ve modern tarımsal bilginin bölge genelinde yayılmasını sağlayan öncü rolü nedeniyle temsiliyet değeri,
- İzmir'de mesleki eğitim veren ve modern mimarlığın yerel yansıma bulunduğu döneminin simge yapılarından olması nedeniyle simge değeri,
- Döneminin Modern Mimari anlayışını yansıtan bir yapı olması nedeniyle mimari değer,
- Mustafa Kemal Atatürk tarafından ziyaret edilmesi ve gündelik hayatın anılarını taşıması nedeniyle anı değeri,
- Devletçilik döneminde üretilmiş bir yapı olarak, döneminin devlet eliyle yapı üretim modelini yansıtmaları nedeniyle belge değeri,
- Modernleşme girişimlerinin yaşandığı Erken Cumhuriyet Döneminin politik, sosyo-ekonomik, mimari ve kültürel alandaki gelişmelerinin bir sonucu olarak belge değeri

Sonuç

Cumhuriyet'in kurulmasıyla başlayan tarımsal alandaki modernleşme girişimleri, benimsenen pozitivistik bilim anlayışının uzantısında, ziraat eğitiminin çağdaş bilim ve teknolojiye yönelişi şeklinde gelişmiştir. Bu doğrultuda ziraat okullarındaki mesleki eğitim; tarımsal alanda branşlaşma, uygulamalı eğitim modeli, güncel teknolojik araçların kullanımı gibi uygulamalarla modernleştirilmiştir. Aynı zamanda benimsen halkçılık ilkesinin doğrultusunda ziraat okulları veya bünyesinde kurulan istasyonlar aracılığıyla tarımsal alandaki bilimsel temelli bilgiler halka, kurslar veya bilgilendirmelerle aktarılmıştır.

İzmir Ziraat Mektebi'nde, 1922-1955 yılları arasında verdiği modern tarım eğitimiyle İzmir ve Bölge tarımının gelişimine katkı koymuş önemli bir okuldur. Dönemi için çağdaş tarım eğitiminin yanı sıra modernleşme anlayışını okul yapısına da yansıtmıştır. Yapı, Erken Cumhuriyet Dönemi'nde modernleşme girişimlerinin yaşandığı yıllara tanıklık etmesi, tarımsal alanda yenilikçi eğitim modeli sunması,

bilimsel temelli bilginin bölgede yaygınlaştırılmasında öncü rol üstlenmesi ve modern mimarinin biçim dilini yansıtmalarıyla döneminin politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve mimari gelişmelerine ait izler barındırmaktadır. Bu miras değerleri nedeniyle, yapı bir Erken Cumhuriyet Dönemi Modern Mimarlık Mirası olarak korunarak, gelecek nesillere aktarılmalıdır. □

Müjgan Bahtiyar Karatosun, Doç. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Not: İzmir Ziraat Mektebi'nin Planları baskıda görüntü kalitesini arttırmak için Mimar (1932), sayı 7-8, sf. 196-198'de yer alan planlar esas alınarak yeniden çizilmiştir.

KAYNAKLAR

- Aslanoğlu İ., 2001, "Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938", ÖDTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara
- Baransel A., 1973, "Türkiye'nin Modernleşmesi ve Sanayileşmesine Genel Bir Bakış", İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 2. Cilt, Sayı 2, sf. 81-99
- Bozdoğan S., 2001, "Modernizm ve Ulusun İnşası, Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür" (Çev. T. Birkan), Metis Yayınları, İstanbul
- Cavdar, T., 1983, "Cumhuriyet Döneminde Türk İktisadi Düşüncesi", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 4. Cilt, sf. 1074-1084, İletişim Yayınları, İstanbul
- Çesme, V., 2014, "Osmanlı'da Ziraati Modernleştirme Sürecinde Halkalı Ziraat Mektebi (1892-1928): Kuruluşu ve İdari Yapısı", Osmanlı Bilimi Araştırmaları, XV/2, sf. 39-80
- Ekinci, 1947, "İzmir'de Tarım Okulu", İzmir'de Köycülük, sayı 34, sf. 4,16 'dan aktaran Tutsak, 2002
- Eyüce Ö., 2005, "İzmir'de Mimarlık", İzmir Mimarlık Rehberi, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını, İzmir, sf. 8-18
- "İzmir Ziraat Mektebi", 1932, Mimar, sayı 7-8, sf. 195-199

- Kadioğlu S., 2005, "Osmanlı Döneminde Türkiye'de Ziraat Okulları Üzerine Notlar ve Tedrisat-ı Ziraiye Nizamnamesi", Kutadgubilig, sayı 8, İstanbul, sf. 239-257
- Karatosun M.& Zengel R., 2008, "Modern Mimarlığın İzmir'de Yerel Açılımlı Bir Eğitim Yapısı Üzerinden Okuma Denemesi: İzmir Ziraat Mektebi", DOCOMOMO Türkiye Ulusal Çalışma Grubu Poster Sunuşları, Bursa
- Kayın E., 2009, "İzmir Kenti İçin Yeni Bir Olanak: 1923-1965 Dönemi Modern Mimarlık Mirası", Ege Mimarlık Dergisi, sayı 2009/4 71, sf. 10-11
- Kazgan, G., 1983, "Tarım", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 9. Cilt, sf. 2412-2429, İletişim Yayınları, İstanbul
- Özdemir, H., 1983, "Cumhuriyet Döneminde Bilimsel ve Teknolojik Araştırma", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 1.Cilt, sf. 266-276, İletişim Yayınları, İstanbul
- Ökçün G.,1983, "İzmir İktisat Kongresi", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 4. Cilt, sf. 1061-1064, İletişim Yayınları, İstanbul
- Serçe E., 2014, "İzmir'de Ziraat Okulları" İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi Dergisi, sayı 104, sf. 40-42
- Serçe E. & Yılmaz F. & Yetkin S., 2004, "Küllerinden Doğan Şehir, The City Which Rose From The Ashes", İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı Yayınlar, sf.267, İzmir
- Tekeli İ.& İlkin S., 1999, "Devletçilik Dönemi Tarım Politikaları (Modernleşme Çabaları)", 75 yılda Köylerden Şehirlere (Ed. O. Baydar), Tarih Vakfı Yayınları ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, sf. 43-56
- Timur, T., 1983, "Atatürk ve Pozitivizm", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 1.Cilt, sf. 94-96, İletişim Yayınları, İstanbul
- Tutsak S., 2002, "Cumhuriyet Devrinde İzmir'de Eğitim ve Kültür Hayatının Teşkilatlanması Meslek Okulları", İzmir'de Eğitim ve Eğitimciler (1850-1950), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Başbakanlık Basımevi, sf. 338-342
- Vural K. M. (2013), "Cumhuriyet Döneminde İzmir'de Eğitim", İzmir Kent Ansiklopedisi, Tarih, II. Cilt, (Gen. Yay. Koordinatörü O. Gökdemir), İBB APIKAM, İzmir, sf. 224-233
- Yılmaz F., 2007, "Cama Yazılan Tarih", İzmir Ticaret Odası Yayını, İzmir,
- http://bilimuh.ege.edu.tr/tarihce
- http://agr.ege.edu.tr/index.php/hakkimizda/tarihce

Aydın Tekstil Yerleşkesi'ne Ait Barınma Yapıları

1950'LERİN SONUNDA KURULAN VE KURULUŞU LİBERAL POLİTİKALARA DAYANAN AYDIN TEKSTİL YERLEŞKESİ, CUMHURİYET DÖNEMİ'NİN SANAYİ YERLEŞKELERİNİN BÜTÜNCÜL VE SOSYAL NİTELİKLERİNİ; YERLEŞKE İÇERİSİNDE BARINDIRDIĞI ÜRETİM, İDARİ, EĞİTİM, SOSYAL VE KONAKLAMA YAPILARIYLA YİNELEYEREK TARİHİ BİR SÜREKLİLİĞE İŞARET ETMEKTEDİR

Fatma Kolsal

ÜRETİM YAPILARI	YÖNETİM YAPILARI	KONAKLAMA YAPILARI
Ana üretim binası	İdari bina	Bekar pavyonu
Kazan dairesi	Giriş kapısı	Memur lojmanları
Dökümhane	Satış mağazası	Mühendis evi
İmalat atölyesi	Yardımlaşma sandığı	Müdür evi
İtalye	Yeni kapı	
Pamuk ambarı		
Elektrik atölyesi		
Depo	SOSYALLEŞME YAPILARI	DİNİ YAPILAR
Kıyma sarrafı	Yemekhane	Mescit
Pinna alanı	Kreş	
Bahçe ve işpat sundurmalı	Futbol sahası	
Su deposu	Tenis kortu	

ÜSTTE Aydın Tekstil Yerleşkesi genel görünümü- ana üretim binasından kazan dairesine doğru bakış. Fotoğrafın sağındaki yapı idari bina (Anonim, 1967, 277) (Resim 1)

Aydın Tekstil Yerleşkesindeki Yapıların İşlevsel Olarak Sınıflandırılması Tablosu (Tablo 1)

SAĞ ÜSTTE İşlevsel dağılımı gösteren vaziyet planı- Aydın Efeler Belediyesi arşivinden alınan hâlihazır çizim yapılan incelemelerle yeniden düzenlenmiştir. (Resim 2)

SAĞ ALTTA Bekar pavyonunun batı cephesindeki giriş alanını gösteren görünümü (Yazarın kişisel arşivi) (Resim 3, 4)

Giriş Cumhuriyet Dönemi'nde, modernitenin rasyonalitesiyle planlanan ve üretimin gerçekleştirildiği sanayi yerleşkeleri, sergiledikleri bütüncül yaklaşımla ve barındırdıkları üretim dışı birimlerle, modern yaşamı tanıtmış ve öğretmiş küçük ölçekte bir kent gibi davranan unsurlar olarak belirmektedir. 1950'lerin sonlarında kurulan Aydın Tekstil Yerleşkesi, ekonomide liberal anlayışların benimsendiği bir sürecin ürünü olduğu halde, Cumhuriyet dönemine ait sanayi yapılanmalarının niteliklerini yerleşke ve bina ölçeğinde yinlemektedir. Yerleşkede üretim dışı birimlerin yer alması ise bu benzerliklerin en önemlilerinden biridir.

Bu çalışmada yerleşkeye ait barınma birimlerinin mimari nitelikleri ortaya konacaktır. Bu açıdan, bekar pavyonu, memur lojmanları, müdür evi ve mühendis evi olmak üzere yerleşke içindeki; işçi konutları olmak üzere ise yerleşke dışındaki konut tipolojileri tartışılacaktır.

Aydın Tekstil (İplik ve Dokuma) ve Nebati Yağlar Sanayi İşletmeleri Anonim Ortaklığı Tarihçesi

Aydın il merkezindeki ilk önemli sanayi yapısı olan Aydın Tekstil fabrikası, 1953 yılında halka açık bir anonim ortaklık olarak kurulmuştur. 1957'de iplik, 1958'de ham bez ve 1960 yılında da işlenmiş bez tesislerini tamamlamıştır (Anonim, 1973, 294). Fabrikanın temel atma töreni 7 Ekim 1955 tarihinde Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes tarafından

gerçekleştirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 07.10.1955) (Resim 1).

2002 yılına kadar üretimin sürdüğü yerleşke, 2016 yılına değin kullanım dışı kalmıştır. 2016 Ağustos ayında yerleşke arazisi, TARİŞ'ten satın alınarak, Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından kamulaştırılmıştır. Yerleşkenin açık alanları kamusal park haline gelmiştir. Yerleşkedeki yapıların restore edilerek tekstil müzesi ve fuar alanı olarak kullanıma sokulması öngörülmektedir.

Yerleşkenin Genel Nitelikleri

Yerleşkenin konumu kentin doğusunda ve dışında, demiryolu ve karayolu ulaşımına olanak veren bir noktada planlanmıştır. Yerleşkenin güneyinden yapımı fabrika ile aynı yıllara denk gelen Denizli-İzmir Karayolu geçmektedir. Vaziyet planında ulaşım aksları ve binaların yerleşimi bakımından benimsenen gridal bir düzen, sanayi yapılarının üretimde verimliliği ön planda tutan rasyonel ve fonksiyonel özelliğinin bir getirisi (Resim 2). Ağaştırma çalışmaları fabrikanın kuruluşuyla birlikte başlamış, zaman içinde hem kent hem de yerleşke için yoğun bir yeşil doku elde edilmiştir. Yerleşkedeki ağaçlar günümüzde de kentin en büyük yeşil alanını oluşturmaktadır. Tartışmasız olarak tarihsel, çevresel ve kentsel öneme sahip olan bu ağaçlar, 10.04.2002 gün ve 10562 sayılı, İzmir İl Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararı ile tescillenmiştir. Yerleşke üretim, yönetim, sosyalleşme, konaklama ve dini yapılar gibi farklı işlevlere sahip binaların bir araya gelmesiyle oluşmuştur (Tablo 1).

Sanayi yerleşkelerinde çalışanlarına yönelik konutların da yer alması Cumhuriyet modernleşmesinin toplumcu, eşitlikçi politikalarının tipik bir uygulamasıdır (Karatosun ve Arıtan, 2010, 58). Aydın Tekstil'de, müdür evi, mühendis evi, memur lojmanları ve bekar pavyonundan oluşan konaklama birimleri yerleşkenin batı kanadında yer almaktadır. Bu yapılardan bekar pavyonunun diğer barınma birimlerinden oldukça ayrı bir noktada yer alışı hiyerarşik düzeni çağrıştırmaktadır. Aynı hiyerarşik düzen, konumları birbirine yakın olsa da memur lojmanları, mühendis evi ve müdür evi arasında, bu kez ölçek açısından mevcuttur. Barınma birimlerinden işçi konutları ise, 1970'lerde yerleşke dışında; ancak fabrikaya yakın bir mahallede konumlanmaktadır.

Yerleşke İçindeki Barınma Yapıları

Aydın Tekstil yerleşkesinin ilk binalarından biri olan bekâr pavyonu, fabrika alanının kuzey batısında yer almaktadır. Konumu itibarıyla üretim birimlerine yakın, güneyde yer alan konaklama birimlerine uzak bir noktada bulunmaktadır. Üretim birimleriyle olan fiziki konumu, pavyonu kullanan ve vardiyalı çalışan bekâr işçiler açısından işlevsel bir tercihtir. Henüz ana üretim binasında herhangi bir ek birim planlanmadığı bir dönemde, bekâr pavyonunun ilk yapımından yaklaşık 5 yıl sonra mevcut yapının yarısı kadar büyüklükte genişletilmiştir (Resim3,4).

Detaylara inildiğinde, giriş saçağı üzerindeki merdiven kovanını aydınlatan boşluklu dikey elemanlar aynı zamanda dönemim apartman yapılarında da tekrarlanan bir unsur olarak belirlemektedir. Yerleşkedeki çoğu binada kullanılan simetrik unsuru bekar pavyonunun giriş cephesinde de yinelenmiştir. Bu tip öğelerin konaklama birimi olmasına rağmen, binalara kamusal nitelik kazandırdığı düşünülmektedir.

Plan şemasında ise uyku, giyinme, yıkanma birimlerinin dolaşım alanlarıyla birlikte işlevsel çözümünü içeren mekansal bir dağılım söz konusudur. Burada uyku hacimlerinin çok sayıdaki kişinin kullanımı için

tasarlanmış olması, pavyonda kolektif bir yaşam öngörüldüğünün işaretidir.

Yerleşkenin asal yapılarından olan memur lojmanları, başlangıçta birbirinin aynı 2 adet bina şeklinde, her binada 3 kat ve 6 daire bulunacak biçimde tasarlanmıştır. Yapılarından 18 yıl sonra, 1973'te bu binalara bir üçüncüsü, yerleşkenin en batısında kalacak şekilde ilave edilmiştir. Kazan dairesinden sonra, yerleşkedeki en yüksek binaları oluşturan lojmanlar, Denizli-Aydın Karayoluna oldukça yakın bir konumda, yola paralel bir duruş sergilemektedirler. Bu konumun, modern yaşamı ve mekânlarını kentliye tanıtmaya olgusunun devamını işaret eden bir tutumun ürünü olduğu düşünülmektedir.

Cephesinde dönemsel elemanları barındıran lojmanlar, yapı dili olarak yerleşkedeki bekar pavyonuyla da ortak noktalara sahiptir. Pencere dizilimi ve merdiven kovanını örten boşluklu dikey elemanlar bunlara örnek gösterilebilir. Ayrıca genel cephe konfigürasyonu, sergilediği yalın detaylarla yerleşkenin tümündeki yapılara paralel bir tasarıma sahiptir.

Plan olarak incelendiğinde, lojman yapılarında çok sık rastlanan, oturma alanından uyku alanlarına geçiş şeması, Aydın Tekstil'de de görülmektedir. Bu bakımdan, 1955'te yapılan bu binaların, plan bazında da Cumhuriyet dönemi konut mekânsallığıyla paralellikler taşıdığı söylenebilir. Ayrıca bu dönem konutlarının genel özelliği diğer mekânların sofa gibi davranan geniş bir hole açılmasıdır. Günlük oturma yer aldığı bu mekanda soba ile ısınılıyor olması, diğer mekânların buraya açılarak ısıdan faydalanmalarını

sağlamaktadır (Üstün, 2011, s:59). Giriş alanında toplanan yaşam alanları bir hol etrafında dizilmişlerdir. Bu da işlevlere göre dağılım gösteren daha özelleşmiş mekânların oluşumuna ait bir başlangıç oluşturmaktadır (Resim 5, 6).

Mühendis evi diğer konaklama birimleri gibi yerleşkenin kuruluşundan bu yana var olan bir yapıdır. Lojmanların hizasında yerleşkenin batısında ve karayoluna paralel bir konuma sahiptir. Tek katlı olan yapının bodrum katı da bulunmaktadır. İki girişe sahip mühendis evinde, ana giriş batı cephesinde, servis girişi ise kuzey cephesinde yer almaktadır. Binanın kuzey dışındaki tüm cephelerinde simetrik bir konfigürasyon mevcuttur. Güney cephede yer alan teras yerleşkedeki yeşil dokunun oluşturduğu alana bakmaktadır. Bu alan karayolu ile konut birimi arasında bir tampon görevi de görmektedir.

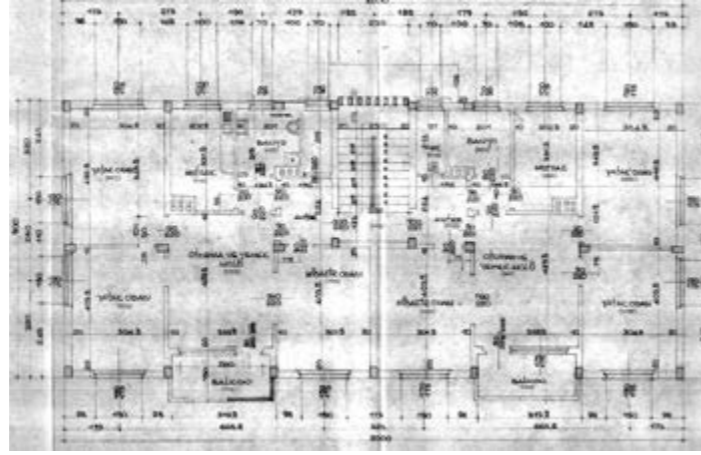
Bodrum katta kömürlük, depo ve çamaşırhane gibi işlevler bulunurken, zemin katta yaşam, yeme-içme, uyku, ıslak mekânlar ve çalışma mekânları

bulunmaktadır. Dönemsel verilerden farklı olarak özelleşen çalışma odası, tek konut olarak tasarlanan mühendis evi kullanıcısının fabrika açısından önemli bir konumda olduğunu düşündürmektedir. Bu konumun gereği olarak konut içerisinde de bir çalışma mekânı baştan öngörülmüştür.

Bir diğer dikkat çeken özellik ise mekânların sofa niteliğindeki ortak

SOLDA Memur lojmanlarına ait görünüm (Yazarın kişisel arşivi) (Resim 5)

Memur lojmanlarına ait kat planı (Aydın Efeler Belediyesi Arşivi) (Resim 6)

SOL ALTTA Müdür evini gösteren fotoğraflar (Yazarın kişisel arşivi) (Resim 7)

SAĞ ÜSTTE Aydın kentine ait 1972 hava fotosunda işçi konutları ve Aydın Tekstil Yerleşkesi (Harita Genel Komutanlığı'ndan elde edilen hava fotoğrafı yeniden düzenlenmiştir) (Resim 8)

İşçi konutları (Anonim, 1973, 226); İşçi konutlarının 2014 yılına ait aynı açıdan çekilmiş fotoğrafı (Yazarın kişisel arşivi) (Resim 9, 10)

olmuş, ihtiyaç halinde özelleşebilen ve mahrem alandan koparılabilen bir mekânsallığı da beraberinde getirmiştir. Nedeni bilinmemekle birlikte, kullanıcı profili ve konutta yer alan çalışma odasının varlığı, bu gibi bir mekânsal kurgunun çalışma eylemi ekseninde şekillenen bir yaşam biçiminden kaynaklandığını düşündürmektedir (Resim 7).

Yerleşke Dışındaki Barınma Yapıları: İşçi Konutları

Fabrikanın kapasitesinin artmasıyla birlikte, çalışan işçilere yönelik barınma politikaları geliştirilmiştir. Bu nedenle Aydın Tekstile ait yapı kooperatifi tarafından işçilere konut inşa etmek için fabrikaya yakın alanlar araştırılmıştır. Osman Yozgatlı Mahallesi bu açıdan uygun bulunmuştur (Anonim, 1967, 277). Bahsedilen konutlar için gerçekleştirilen ihale 24 Nisan 1967'de Milliyet gazetesinde ilan edilmiştir. İlanda projenin tek katlı münferit 55 adet işçi konutundan oluşacağı belirtilmektedir. Projesi mühendis mimar Adnan Özkul tarafından çizilen ve 24.11.1965 tarihinde Aydın Belediyesi İmar birimi tarafından onaylanan bu konutların 1970 başlarında tamamlandığı düşünülmektedir (Resim 8).

Yapılar plan ve cephe örgütlenmesi bakımından dönemin işçi konutları ve lojman tipolojisiyle büyük oranda örtüşmektedir. Genel itibarıyla de dönemselsel olarak gözlemlenen modern yaşamı çalışanlara sunan mekânsal dizilimler planda ve cephelerde okunabilmektedir. Yalın pencere ve balkon detayları, lineer korkuluklar bir diğer dönemselsel özellik olarak aktarılabilir. Ayrıca bahçeli bir düzene sahip olan bu konutların, işçinin konforunu ve aile bütünlüğünü düşünmesi açısından 1950 öncesi sosyal politikalarının izlerini taşıdığı söylenebilir.

Günümüzde mevcudiyetini koruyan bu yapılar ve oluşturduğu mahalle, binalarda meydana gelen köklü değişiklikler sonucu kimliğini yitirmiş durumda olsa da birkaç korunmuş

konut dönemin izlerini taşımaya devam etmektedir. İnşa edildiği günden itibaren hava fotoğraflarında aynı şekilde gözlenebilen işçi konutları, yapılan kat ilaveleri ve yıkımlar sonucu, ilk halleri ve şimdiki halleri kıyaslandığında, üçüncü boyutta oldukça farklı bir etki yaratmaktadır. Bu durum 1973 il yıllığındaki fotoğraf ve aynı sokaktan 2014 yılında çekilmiş fotoğraf karşılaştırıldığında daha net ortaya çıkmaktadır. (Resim 9, 10,11).

Değerlendirme

Sümerbank'ın sadece kredi sağlayıcı olarak iştirak ettiği Aydın Tekstil yapılanması, büyük oranda özel girişimle oluşturulmasına rağmen devletçi politikaların izlerini taşımaktadır. Modern yaşamı halka tanıtmaya kaygısının sürüyor olması ve bu bakımdan yerleşkenin çalışanlar dışında spor, eğitim ve sosyal faaliyetler kapsamında kentliyle de teması girmesi bunun en büyük göstergelerindedir. Ancak, Aydın Tekstil yerleşkesinde devletçi anlayışın zayıf kaldığı noktalar da mevcuttur. Öncü yerleşkelerde, çalışan işçilerin konaklama dahil pek çok ihtiyacını karşılayan oldukça kapsamlı mekânsal kurgu, Aydın'da daha küçük çapta gerçekleşmiştir. Özellikle ilk kuruluşunda öngörülen lojmanların sınırlı sayıda oluşu ve bu birimlerin sadece memur veya mühendislerce kullanılabilmesi özel sektörde varlığına dair ipuçları sunmaktadır. Yerleşke içerisinde yer alan bekar pavyonu ise kapasite açısından az sayıda işçinin barınmasına imkan sağlamaktadır.

Fabrikanın kuruluşunda, alanda üretim yapısı dışında sosyal hacimlerin ve konaklama birimlerinin yer alması bütüncül ve kendi kendine yetebilen mekânsal bir düzenin daha ilk baştan tasarlandığının kanıtı niteliğindedir. Aydın Tekstil zaman içerisinde ihtiyaçtan kaynaklanan eklemlemelerle kuruluşundan bu yana üretim yapılarındaki revizyonlar başta olmak üzere ilave yapımlar faaliyetleri geçirmiştir. Tüm bu ilavelere rağmen başlangıçtaki kurgu ve işlevsel şema mevcudiyetini korumuştur. Barınmaya yönelik ilaveler ise memur lojman sayısının artırılması ve bekar pavyonunun büyüülmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Üretim birimlerinin

de genişlemesiyle işçi sayısında meydana gelen artış yerleşke dışında işçilere yönelik konutların üretilmesine sebep olmuştur.

Bu çerçevede Aydın Tekstil'in, varoluşsal değerleriyle ve öncü yerleşkelere yaptığı atıfla, Cumhuriyet dönemi modernleşmesi kapsamında, sanayi yapılarının dengeli bir şekilde ortaya koyduğu kentsel/mekânsal kalitenin ve toplumu dönüştüren etkili ruhun son temsilcilerinden olduğu söylenebilir. Tüm bu nitelikleri bakımından, tarihi bir sürekliliğe işaret eden Aydın Tekstil, bilinmesi, belgelenmesi ve korunması gereken bir değerler bütünüdür. Bu bakımdan niteliklerini korumuş, ancak tescillenmemiş olan barınma birimlerinin de ait oldukları bütünlüklü değerlerin bir parçası olarak korunmaları ve tescillenmeleri gerekmektedir. □

Fatma Kolsal, Araş. Gör., Anadolu Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi

* Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bina Bilgisi Yüksek Lisans Programı kapsamında, 25.01.2015 tarihinde yazılan, Doç. Dr. Berna ÜSTÜN danışmanlığındaki "Cumhuriyet Dönemi Modernleşmesinin Bir Sanayi Yapısı Üzerinden Kentsel ve Mekânsal Olarak Okunması: Aydın Tekstil Yerleşkesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KAYNAKLAR

- Anonim (1967), Aydın 1967 il Yılı, Ticaret Matbaacılık, İzmir
- Anonim (1973), Aydın 1973 il Yılı, Karınca Yayıncılık
- Aydın Efeler Belediyesi İmar Arşivi
- Harita Genel Komutanlığı Arşivi
- Karatosun, Müjgan ve Arıtan, Özlem (2010), "Cumhuriyet Mimarlığı: 1950 Öncesi ve Sonrası Sanayileşmesi İşığında Aydın Tekstil Yerleşkesi", Mimarlık Dergisi, Sayı:355, s:52-59
- Milliyet Gazetesi, 7 Ekim 1955
- Üstün, Berna (2011), "Eskişehir Devlet Demiryolları Yerleşkesi Lojman Konutları Plan Tipolojileri Üzerine Bir Çalışma", Tasarım+Kuram Dergisi, 2011, Cilt:7, Sayı:11-12

ALTTA İşçi konutlarının 2014 yılına ait fotoğrafları (Yazarın kişisel arşivi) (Resim 11)

Kırsalda Koruma ve Soylulaştırma İkilemi

KENTTEN KIRA GÖÇ, KIRSAL MİMARLIK MİRASININ KORUNMASINDA ÖNEMLİ BİR FIRSAT OLABİLİR. ÖTE YANDAN KORUMA KARARLARI KIRSALDA DEĞİŞİMİ HIZLANDIRMAKTADIR. KIRSAL, ORTA SINIFA AİT BEĞENİLER, İHTİYAÇLAR DOĞRULTUSUNDA DÖNÜŞMEKTE VE KIRSAL PEYZAJIN KAYNAĞI KIRA ÖZGÜ YAŞAM KAYBOLMAKTADIR

Arzu Başaran Uysal

Adatepe köyünden görünüm (Resim 1)

Giriş
Son yıllarda büyük kentlerden Ege ve Akdeniz'in kırsalına doğru bir nüfus hareketi olduğu gözlemlenmektedir. Kentten kira göç, terk edilmiş ve yok olmaya yüz tutmuş kırsal mimarlık mirasının korunması açısından önemli bir fırsat olarak görülebilir. Benzer bir fırsat turizm potansiyeli taşıyan kırsal yerleşimler için de geçerlidir (Kaya, 2016). Öte yandan uzun zamandır nüfus kaybeden kırsal bu nüfus değişimi karşısında oldukça savunmasızdır. Doğaya yakın olma ve daha basit bir yaşam isteği ile kırsala yerleşen kentliler aslında beraberlerinde kente dair, bir başka ifadeyle "orta sınıfa" ait alışkanlıkları, beğenileri ve konforu da getirmektedirler (Gosnell ve Abrams, 2011). Köy evleri yeni sahiplerinin ihtiyaçları doğrultusunda yenilenmekte, geleneksel köy dokusu yeni konut baskısı altında dönüşmektedir. Kentten göç alan ve/veya turizm sektörünün geliştirdiği kırsal alanlarda tarımsal üretim yerini hizmet sektörüne bırakmaktadır. Kırsal alanlarda geleneksel doku ya da doğaya yönelik koruma kararları bu değişimde nasıl bir rol oynamaktadır? Bu makalede, Kuzey Ege kırsalında koruma kararları ile soylulaştırma arasındaki ilişki irdelenmektedir. Araştırma, Çanakkale İli'nin güneyinde yer alan beş köyde - Adatepe, Yeşilyurt, Büyükhusun, Ahmetçe, Kozlu- yapılan bir saha çalışmasına dayanmaktadır. Adatepe, ülkemizde bütünlüklü olarak koruma kararı verilmiş ilk köylerden biridir.

Kırsal Soylulaştırma

Kentte ya da kırsal bir soylulaştırma sürecinin benzer temel özellikleri vardır; (1) yeni bir sermaye yatırımı, (2) daha yüksek bir gelir grubunun gelmesi, (3) fiziksel peyzajda değişim, (4) düşük gelir grubunun doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yerinden edilmesi (Davidson ve Lees, 2005). Yerinden edilmeyi soylulaştırma karşıtı hareketler takip edebilmektedir. Smith'in (1979, 1987) "rant açığı (rent gap)" teorisine göre uzun süre ihmal edilmiş alanlar yatırımcılara karlarını maksimize etmeleri için fırsat sunmaktadır. Bu alanlara yapılan yeni yatırımlar ise soylulaştırmaya neden olmaktadır. Başka bir ifadeyle soylulaştırma nüfus hareketinden daha çok bir sermaye hareketidir.

Tarımsal üretimin ve tarımdaki istihdamın azalması ile kırsal alanlar bir yatırımsızlık sürecine girmektedirler. Böylelikle tarımsal üretim için kullanılan yapılar (tarla, bahçe, ahır, ağıl, depo, mandıra, değirmen gibi) ve kırsal nüfusa hizmet eden yapılar (okul, postane, sağlık tesisi, demiryolu istasyonu gibi) işlevlerini ve dolayısıyla önemlerini kaybetmektedir. Bu alanlara yapılan yeni yatırımlar -ulaşım altyapısı, turizm yatırımları, yeni konut üretimi gibi- soylulaştırma süreçlerine neden olabilmektedir. İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri kırsalını ele alan araştırmalar, devletin planlama kararlarının, konut politikalarının ve hatta koruma kararlarının kırsal soylulaştırma süreçlerinde önemli rol oynadığını göstermektedir (Phillips, 1993; Phillips, 2002; Phillips, 2005;

Darling, 2005). Darling (2005) New York Eyaleti'ndeki Adirondack Park için alınan doğa koruma kararının nasıl önce kısa süreli turistik ziyaretlere daha sonra hafta sonu evine ve sonrasında sürekli yerleşime dönüştüğünü açıklamaktadır.

Kırsal Yapıdaki Değişim

Antik çağlardan bu yana yerleşilen bir alan olması, farklı din ve kültürlere ev sahipliği yapması nedeniyle yöredeki kırsal yerleşimler zengin bir kültürel peyzaja ve yöresel mimariye sahiptir. Homeros, İlyada Destanı'nda Adatepe'den "Gargara" ismiyle bahsetmektedir. Zeus, Troya savaşını, bugün Adatepe köyünde bulunan, Zeus Altarından yönetmiştir. Osmanlı döneminde yörede Rumlar, Türkmenler ve Yörüklerin yaşadığı bilinmektedir. Lozan Anlaşması (1923) sonrasında yöredeki Rumlar Yunanistan'a göç etmiş, Midilli ve Girit'ten gelen Türkler bu köylere yerleştirilmiştir (Atabay, 2008; Karaata, 2008; Özarar, 2008).

Edremit körfezine bakan yamaçlarda bulunan köylerin temel geçim kaynağı zeytinçilik ve küçükbaş hayvancılıktır. Eğimli arazide yetişebilen ve çok su istemeyen zeytin, Osmanlı'dan bu yana bölge ekonomisini biçimlendiren en önemli ürün olmuştur. Bugün yalnızca Küçükkuuyu sahil şeridinde 16 adet, 19. yüzyıldan kalma zeytinyağı fabrikası bulunmaktadır (Hacılioğlu, 2008). 1950lerden itibaren Türkiye kırsalının genelinde olduğu gibi, bu yöreden de büyük kentlere göç başlamıştır. Bir zamanlar okulu, postanesi, sağlık ocağı, kanalizasyon sistemi olan köyler nüfusları ile beraber kırsalda yaşamın devamlılığını sağlayan sermayeyi, yatırımları ve hizmetleri de kaybetmişlerdir.

1980 sonrası kıyı kesimlerde turizm sektörü ve ikinci konut yerleşimleri gelişmeye başlamıştır. Sahil yerleşimlerinde artan iş olanakları nedeniyle göçün yönü bu kez köylerden çevredeki kıyı yerleşimlere -Küçükkuuyu, Altınoluk, Akçay, Edremit, Burhaniye, Ayvacık, Çanakkale- kaymıştır.

İstanbuluların Adatepe'yi Keşfi ve Koruma Kararları

1980li yılların ortalarında Adatepe'ye sanatçı, yazar ve akademisyenlerden

oluşan, "ulusal elit" olarak tanımlayabileceğimiz küçük bir grup yerleşir². Adatepe köyü kıyıdaki turizm faaliyetlerinin yarattığı kalabalıktan uzakta, ama hizmet olanaklarına sahip Küçükkuuyu'ya yakındır. Ancak Adatepe'nin tercih edilmesindeki en önemli etken şüphesiz sahip olduğu yöresel mimarlık mirasıdır. Adatepe Rumlardan kalan taş yapı ustalığı, geniş ve bahçeli evleri ile oldukça çekicidir (Erten, 2008; Altınkaya vd., 2011) (Resim 1). Bu ilk yerleşimciler Adatepe'nin tanınmasında ve korunmasında önemli rol oynarlar. Bu yıllarda Adatepe'yi film platosu olarak kullanan sinema filmleri de yörenin tanıtımına katkı yapar³. Adatepe 1989 yılında, yöresel mimarlık değeri nedeniyle "kentsel sit" ve yakın çevresi de doğal sit ilan edilerek koruma altına alınır.

Adatepe Köyü Muhtarı koruma kararı ile ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir "...Adatepe'nin kentsel sit ilan edilmesi, korumaya alınması hiç iyi olmadı. Köyün sit alanı

“ADATEPE İÇİN ALINAN KORUMA KARARI SONRASINDA EL DEĞİŞTİRMEYE BAŞLAYAN TAŞ EVLER, TURİZM FAALİYETLERİ İLE BİRLİKTE İKİNCİ KEZ EL DEĞİŞTİRMEKTEDİR”

olması köylünün gitmesine yol açtı... ev fiyatları çok arttı. Köylünün kendi evini onarması mümkün değil, evlerini satmayı tercih ediyorlar... Sit alanı olması birçok tadilatı yapmamızı da engelliyor. Caminin minaresini tamir ettiremiyoruz. Köyde herkes birbirini (Koruma Kuruluna) şikayet ediyor... Turistler için otoparka ihtiyacımız var, hem köyün geliri olur diye istiyoruz ama izin alamıyoruz. Sit alanı olduktan hemen bir sene sonra koruma amaçlı imar planı yapılması gerekiyordu, hala yapılmadı... Sit (yapılaşmaya) engel teşkil ediyor ama çarpık yapılaşmanın da önüne geçtiği söylenemez. Sit alanı olmasaydı da zaten korunurdu köy..." (Adatepe Muhtarı ile görüşme, 2011). Koruma kararı ile eski taş evlerin onarımı ve restorasyonu köylünün karşılamayacağı ölçüde pahalı ve bürokratik bir işlem haline gelmiştir.

Koruma kararı aynı zamanda köyün cazibesini artırmış, taş evlere olan talep artmıştır.

1990ların ortalarından itibaren Adatepe'nin çevresindeki köyler de kentten göç almaya başlamıştır, ancak Adatepe gayrimenkulün en fazla el değiştirdiği ve fiyatların en yüksek olduğu köy olmaya devam etmektedir. Koruma kararı ile soylulaştırma arasında benzer bir ilişki İstanbul üzerine yapılan araştırmalarda da kurulmaktadır. İstanbul'daki ilk soylulaştırma süreçleri neden batıdaki gibi tarihi kent merkezinde değil de boğazın eski mahallelerinde - Kuzguncuk ve Ortaköy- ortaya çıkmıştır? Araştırmacılara (Behar ve İslam, 2006, 153) göre 1983 yılında çıkan Boğaziçi Kanunu ile boğaz kıyısındaki yerleşimlerin koruma altına alınması bu mahallelere prestij ve statü kazandırmış, bu nedenle ilk soylulaştırıcılar tarafından tercih edilmişlerdir. Korumanın gerektirdiği bürokratik süreçlerden ve maliyetlerden kaçınan yerel halk mülklerini daha kolay satmıştır.

Turizm ile Birlikte "Süpersoylulaştırma"

1997 yılında Adatepe'de eskiden eğitim amaçlı kullanılan bir yapı (Hünnap Han) restore edilerek, butik otele dönüştürülür. 1999 yılında Yeşilyurt köyündeki bazı yapılar ve Küçükkuuyu sahilindeki üç zeytinyağı fabrikası koruma altına alınır. 2001 yılında, İstanbul'dan gelerek Adatepe'ye yerleşen bir girişimci aile sahildeki eski bir sabun fabrikasını restore ederek burayı bir zeytinyağı müzesine dönüştürür ve "Adatepe" markasını ürünlerinde kullanmaya başlar (Boynudelik, 2008). Aynı yıl, bu aile tarafından Aristo'nun Assos'ta kurduğu felsefe okulundan ilham alınarak, sanat, felsefe konularının tartışıldığı "Adatepe Taşmektap" yaz etkinlikleri yapılmaya başlanır. Bu etkinliklere köyün eski taş okulu ev sahipliği yapmaktadır.

ÜSTTE Adatepe köy meydanında bir restoran (Resim 2)

Yeşilyurt köyünden bir sokak (Resim 3)

ALTTA Ahmetçe köyü, geleneksel yol dokusu ve yenilenen yol döşemesi (Resim 4)

SAĞ ÜSTTE Kozlu köyü dışında yeni yapılar (Resim 5)

Böylelikle Adatepe köyünün artık işlevini yitirmiş olan iki önemli eğitim yapısı (Hünnap Han ve Taş Mektep) turizm fonksiyonu üstlenir (Başaran-Uysal ve Sakarya, 2013). 2000lerde koruma kararları alınan Adatepe ve Yeşilyurt'ta turizm sektörü gelişmeye başlar (Resim 2, 3).

Bir Çatışma Alanı Olarak “Koruma”

Yeni gelenler eğitilmiş ve profesyonel meslek sahibidirler. Daha çok ikinci konut amaçlı konut almaktadırlar ancak uzun vade de sürekli yaşamayı hedeflemektedirler (Başaran-Uysal ve Sakarya, 2013). Kırsal mimarinin ve

“KIRSAL PEYZAJIN KORUNMASI, EĞİTİMLİ VE PROFESYONEL MESLEK SAHİBİ YENİ GELENLER İLE YEREL HALK ARASINDA İRONİK ÇATIŞMALARA NEDEN OLMAKTADIR”

2000 sonrası turizm yatırımlarının etkisi ile Adatepe'deki gayrimenkul fiyatları yalnızca yerel halk için değil İstanbullu orta sınıf için bile yüksek hale gelmiştir. Hatta yazlık amaçlı konut alanlar da birer yatırımcı gibi hareket etmeye ve Adatepe'deki konutunu satarak, çevre köylerden birkaç konut almaya başlamıştır. Adatepe Köyü muhtarı turizm yatırımcılarının köye gelerek çok sayıda ev aldıklarını ifade etmektedir. Lees (2003) soylulaştırma süreci yaşamış olan yerleşimlerin yeniden bir üst gelir grubu tarafından ele geçirilmesini “supersoylulaştırma (supergentrification)” olarak tanımlamaktadır. 2000 sonrası Adatepe'nin bir supersoylulaştırma süreci yaşadığını söylemek mümkündür.

peyzajın korunması, yeni gelenlerin en fazla önemsedikleri konudur. Yörede restorasyon ve yenileme yapan mimarlar müşterilerinin, Koruma Kurulu tarafından bile beklenmeyen detaylara önem verdiklerini, geleneksel inşa yöntemlerinin ve malzemenin kullanılması için ciddi maliyetleri göze aldıklarını dile getirmektedirler (Erten, görüşme, 2011). Diğer yandan köylülere göre yeni yerleşimciler koruma konusunda öylesine hassaslardır ki köy yaşamına müdahale edebilmektedirler. Herhangi bir koruma kararı bulunmayan Ahmetçe köyü muhtarı (2011) bu şikayetini dile getirmektedir “...yollar kışın çamur oluyor, yolları daha iyi hale getirmek için bozulmuş olan (doğal) taş döşemeleri sökülüp, kilit parke döşettim. Ama Hollandalı (yeni yerleşimci) beni Koruma Kurulu'na şikayet etti” (Resim 4).

Adatepe ve çevresindeki köylerde yapılan görüşmeler, yerel halkın geleneksel dokunun korunması konusunda bir farkındalık kazandıklarını açık bir biçimde göstermektedir. Kozlu köyü muhtarı (2011) “köyün dokusu bozulmamalı, köy dışında yapılan ve geleneksel dokuya uymayan yapılara ruhsat verilmemesi için uğraşyoruz” diyerek, köy dışında gelişen villa tarzı yapılaşmadan endişelendiklerini dile getirmektedir (Resim 5). Diğer yandan muhtarlar korunma konusunda duyarlı olduklarını belirtse de bu süreci yönetmekte zorlandıklarını ifade etmektedirler. Bununla birlikte tüm muhtarlar “asla Adatepe gibi olmak istemediklerini” söz birliği etmişesine vurgulamaktadırlar. Çünkü onlara göre, Adatepe'nin yerel halkı artık köyleri hakkında söz haklarını yitirmiştir. 2011 yılında Adatepe'de toplam 82 hane bulunmaktadır ve bunun 60'ı yeni yerleşimcilere aittir. Başka bir ifadeyle Adatepe artık bir “orta sınıf” yerleşimi olmuştur.

Sonuçlar

Adatepe'deki nüfus değişimi kırsal soylulaştırma göstergesi olan bir sınıfsal değişime işaret etmektedir. Yerel halk artık işlevsizleşmiş olan tarımsal üretim araçlarını kentten gelen orta sınıfa satmakta ve dolaylı olarak yerinden edilmektedir. Tarımsal üretim araçlarının turizm ve hizmet fonksiyonu üstlenmeye başlamış olması bu değişimin açık bir göstergesidir. Yörede

koruma altına alınan tek köy olan Adatepe aynı zamanda bu değişimin en yoğun yaşandığı köy olmuştur. Bu nedenle koruma kararının bu değişim sürecinde önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Geleneksel köy mimarisinin korunmasına yönelik sorunları ele alan Eres (2016: 12) “koruma konusunda bir katkı sunmayan salt tescilin köylerdeki yararlılığının tartışılır” bir durum olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle göç alan kırsal yerleşimlerde kırsal peyzajın korunmasına ve yönetimine yönelik yeni bir modelin ortaya konması aciliyet kazanmış görünmektedir. Yerel halkı destekleyen mekanizmalardan yoksun olarak verilen koruma kararları uzun vadede kırsal peyzajın kaynağı olan kırsal yaşamı tehdit etmektedir. □

Arzu Başaran Uysal, Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

DİPNOTLAR

- 1 Bu makale, “Türkiye’de Kırsal Soylulaştırma: Çanakkale İli Günündeki Kırsal Yerleşmeler Örneği” isimli, 2010/273 nolu Bilimsel Araştırma Projesi sonuçlarından yararlanılarak hazırlanmıştır. Saha çalışması 2011 yılı Temmuz ayında yapılmıştır.
- 2 Başta Assos (Behramkale) olmak üzere kıyıdaki yerleşimlerde 1970lerden itibaren turizm faaliyetlerinin geliştiği ve bu yerleşimlerin hem kentten hem kırdan göç aldıkları bilinmektedir. Ancak Adatepe'nin bu bölgede denize kıyısı olmadığı halde yöresel mimarlık değeri için tercih edilen ilk köy olduğu söylenebilir.
- 3 Fevzi Tuna'nın “Kuyucaklı Yusuf” (1985), Edremit doğumlu olan Engin Ayça'nın “Bez Bebek” (1987) ve Adatepe'ye ilk gelenler arasında olan Bilge Olgaç'ın “İpeğe” (1987) filmleri, Adatepe köyü ve çevresinde çekilir. Ancak Adatepe ve Yeşilyurt köylerinin yerli ziyaretçi akınına uğraması 2010 yılında çekilen “Karadağlar” dizisi ile olur. Ancak dizi çekimleri,

yerel halk ile yeni gelenler arasında çatışmaya neden olmuştur. Yeni yerleşimciler artan kalabalıktan ve araç trafiğinden şikayet etmektedirler. Yerel halk ise hem set çalışanlarına hem de günübirlik turiste verdikleri hizmet ile gelirlerini artırmak istemektedirler.

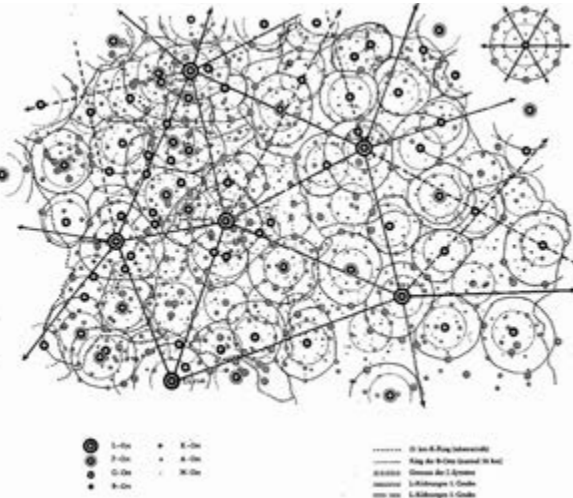
KAYNAKLAR

- Altinkaya, E. P., Tekin, Ç., Eren, Ö. (2011) “Kırsal Yerleşim Bölgelerinde Sürdürülebilirlik: Çanakkale Bölgesi Ayvacık İlçesi Adatepe ve Demirciköy”, Politeknik Dergisi Journal of Polytechnic Cilt:14 Sayı: 2 s. 109-113, 2011 Vol: 14 No: 2 pp. 109-113, 2011.
- Atabay M. (2008) “Mübadiller Küçükükyü'da”, Küçükükyü Değerleri Sempozyumu, Eds. Akdemir vd. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 89-115.
- Başaran Uysal, A. ve Sakarya, İ. (2013) “Kırsal Soylulaştırma Ve Turizmin Kırsal Yerleşimlere Etkileri: Adatepe Ve Yeşilyurt Köyleri”, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 36. Kolokiyumu, Bildiriler Kitabı (7-8-9 Kasım 2012), eds. G. Güldal, M.G. Fehim, TMMOB Şehir Plancıları Odası, Ankara; 579-98.
- Behar, D. ve İslam, T. (2006) İstanbul'da Soylulaştırma: Eski Kentin Yeni Sakinleri, eds. D. Behar, T. İslam, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Boynudelik, M. (2008) “Zeytin Kültürü: Miras ve Sorumluluk”, Küçükükyü Değerleri Sempozyumu, Eds. Akdemir vd., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale; 43-50.
- Darling, E., (2005). “The City in the Country: Wilderness Gentrification and the Rent Gap”. Environment and Planning A (37) 1015-32.
- Davidson, M., Lees, L. (2005) “New-Build ‘Gentrification’ And London’s Riverside Renaissance”, Environment and Planning A (37) 1165 - 90.
- Eres, Z. (2016) “Türkiye’de Geleneksel Köy Mimarisini Koruma Olasılıkları”, Kırsal Mimarlık ve Koruma, Ege Mimarlık, Mimarlar Odası İzmir Şubesi, Yıl:26, Sayı:92, 2016/1, 8-13.
- Erten, İ. (2008) “Kazdağları Güneyindeki Yerleşme Kültürü ve Bir Örnek: Adatepe Köyü”, Küçükükyü Değerleri Sempozyumu, Eds. Akdemir vd. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 20-30.
- Gosnell, H., Abrams, E.J. (2011) “Amenity Migration: Diverse Conceptualizations of Drivers, Socioeconomic Dimensions, and Emerging Challenges”, Geojournal (76) 303-22.
- Hacıoğlu, N. A., (2008) “Tarihin Canlı Tanığı Zeytinyağı Fabrikaları”, Küçükükyü Değerleri Sempozyumu, Eds. Akdemir vd., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 57-65.
- Karaata C. (2008) “Adatepe Köyü Mezar Taşları”, Küçükükyü Değerleri Sempozyumu, eds. Akdemir vd., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale,117-131.
- Köşklük Kaya, N. (2016) “Kırsal Mimarlık Mirasının Korunmasında Turizmin Rolü: Cumalıkızık Köyü Örneği” Kırsal Mimarlık ve Koruma, Ege Mimarlık, Mimarlar Odası İzmir Şubesi, Yıl:26, Sayı:92, 2016/1, 28-31.
- Lees, L. (2003) “Super-gentrification: The Case of Brooklyn Heights, New York City”, Urban Studies 40(12) 2487-510.
- Özarar N., (2008) “Bir Zamanlar Küçükükyü”, Küçükükyü Değerleri Sempozyumu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, ed. Akdemir vd., Çanakkale, 133-136.
- Phillips, M., (1993) “Rural Gentrification and the Processes of Class Colonization”, Journal of Rural Studies 9 (2), pp. 123-140.
- Phillips, M. (2002) “The Production, Symbolization and Socialization of Gentrification: Impressions from Two Berkshire Villages”, Transactions of The Institute of British Geographers, 27(3) 282-308.
- Phillips, M. (2005) “Differential Productions of Rural Gentrification: Illustrations from North and South Norfolk”, Geoforum (36) 477-94.
- Smith, N. (1979) “Toward a Theory of Gentrification, a Back to the City Movement by Capital, Not People”, Apa Journal 45(4) 538-48.
- Smith, N. (1987) “Gentrification and the Rent Gap”, Annals of the Associations of American Geographers (77) 462-465.

İzmir Nazım Planı: Le Corbuiser'nin Mimarlığı'nda Mekânsal Bir Strateji Olarak Lineerlik

UYGULANMAMIŞ OLMASINA RAĞMEN LE CORBUSIER'İN İZMİR PLANI DÜNYA SAVAŞLARI ARASI DÖNEMDE GELİŞTİRDİĞİ FİKİRLERİN BİR MANİFESTOSUDUR

Özlem Altinkaya Genel

Walter Christaller, Central Places in Southern Germany, Prentice-Hall, 1966. (Resim 1)

Giriş
Le Corbusier'nin dünya savaşları arası dönemde gerçekleştirdiği şehircilik üzerine deneysel ve radikal çalışmaları kentsel saçaklanma ve kontrolsüz kentleşmeye karşı eleştirel tutumunun bir ürünüydü. Uygulanmamış olmasına rağmen Le Corbusier'nin İzmir Planı bu dönemde geliştirdiği fikirlerin bir manifestosudur. Planda özellikle Bayraklı için tasarlanmış Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir bu fikirlerin şehircilik ölçeğinden mimarlık ölçeğine kadar irdelenmesi ile dikkat çeker. Bu yazı Le Corbusier'nin İzmir Önerisi'nin arka planını oluşturan bu teoriler ışığında ve özellikle de lineerlik fikrine odaklanarak İzmir Planı'nı analiz edecektir.

Üç Beşeri Tesis, Coğrafi-Mimarlık ve Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir

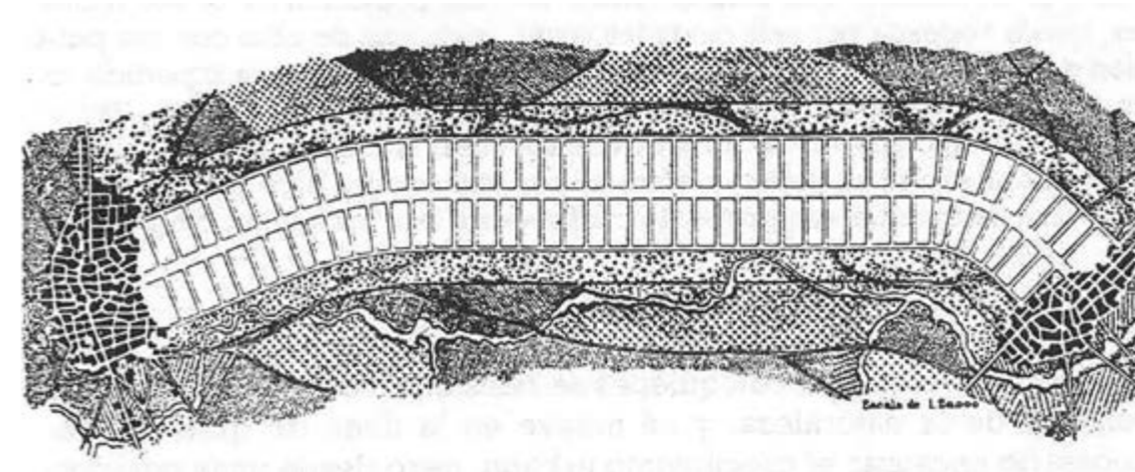
İki savaş arası dönemde boyunca Le Corbusier Atina Tüzüğü üzerinde çalıştı (Mumford, 2000, 153) ve iki kitap yayınladı: Sur les 4 Routes (The Four Routes [1941]) ve Les Trois Etablissements Humains (The Three Human Establishments, Üç Beşeri Tesis [1945]) (Bilsel, 2003, 156). Bu iki kitap da dengeli bir bölgesel büyüme için ulaşım altyapıları etrafında toplanmış kentsel yığılımlar fikrinin destekler. Üç Beşeri Tesis'te geliştirdiği "Coğrafi Mimarlık" (Geo-Architecture) kavramından anlaşılacağı gibi coğrafya bu kitaplarda geliştirdiği teorilerde önemli bir girdidir (Le Corbusier, 1979, 77). Kentsel altyapıyı mimari programlarla bir kuran tutarlı kentsel yapılar sayesinde Le Corbusier

"coğrafya" ile çok-ölçekli bir diyalektik kurmayı hedefler.

Üç Beşeri Tesis'te hinterlandları ve bölgeleri doğal kaynakların ve ulaşım şebekelerinin beşeri coğrafya ve insan yerleşmeleri ile etkileşimi belirler (148). Kenneth Frampton (2001) Le Corbusier'nin bu yaklaşımını Walter Christaller'ın bölgeleri oluşturan altıgensel kasaba ve köy şebekelerine benzetir (127) (Resim 1). Üç Beşeri Tesis'te tasvir ettiği altıgensel şebeke bu etkilenmenin bir kanıtı sayılabilir (93).

Bu yaklaşım doğrultusunda Üç Beşeri Tesis, saçaklanmanın neden olduğu alansal organizasyon problemlerine karşın üç adet temel kentsel yerleşme tipinin kurduğu bir şebeke önerir: Birincil endüstriyel adanmış İşinsal Çiftlik (Radiant Farm), ikincil endüstriyel ayrılmış Yeşil Fabrika (The Green Factory), ve üçüncül sanayi için tasarlanmış radyokonsantrik Değiş-Tokuş Şehri (The City of Exchange) (Frampton, 2001, 125). Le Corbusier'e göre tarımsal birim ve radyokonsantrik Değiş-Tokuş Şehri arketip tasarımlar iken Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir mal ve fikirlerin değişimi ihtiyacından doğan yeni bir kentsel oluşumdur ve coğrafya ile alansal bağlantıları kurar (1979, 77, 113).

Le Corbusier'nin 1930'larda Rio ve Cezayir projeleri ve Ascoral ile yaptığı çalışmalarda da açıkça okunan lineer yaklaşım aslında planlama tarihinde daha uzun bir geçmişe sahiptir (Frampton, 2001, 107) (McLeod, 1980). Lineerlik ilk olarak 1880'lerde Soria y Mata'nın Madrid planında görülmüştür (Resim 2). Soria y Mata'nın "gerekirse

SOLDA Soria y Mata'nın Madrid için tasarladığı lineer şehir. (Resim 2)

ALTTA Edgar Chamless'in Roadtown projesi. (Resim 3)

Nikolay Alexandrovich Milyutin'in endüstriyel şehri. (Resim 4)

"KENTSEL ALTYAPIYI MİMARİ PROGRAMLARLA BİR KURAN TUTARLI KENTSEL STRÜKTÜRLER SAYESİNDE LE CORBUSIER 'COĞRAFYA' İLE ÇOK-ÖLÇEKLİ BİR DİYALEKTİK KURMAYI HEDEFLER"

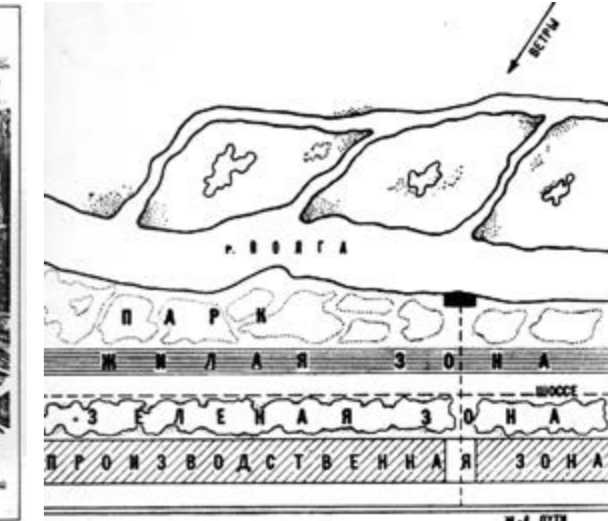
Cadiz'den St. Petersburg'a, Pekin'den (Beijing) Brüksel'e kadar uzatılabilir" cümlesi onun lineer şehir fikrini global ölçekte bir strateji olarak tahayyül ettiğini gösterir (Collins, 1959b, 40). Le Corbusier'in Üç Beşeri Tesis'te yer alan "Okyanus'tan Urallar'a (From the Ocean to the Urals) başlığı benzer bir hevesi yansıtmaktadır (1979, 148-154). Soria y Mata'nın Madrid Planı dönemin hakim söylemi olan bir çekirdek etrafında büyüme modelini reddetmesi açısından son derece devrimcidir (Collins, 1959a, 30) ve Ebenezer Howard'ın 20. yüzyılın başında ortaya attığı Bahçe Şehir modeli ile kıyaslanmıştır (1898, 1902). Lineer şehrin kentsel büyüme ile ulaşımındaki gelişmeleri ve karma kullanımı bir arada kurgulaması (77, 78), kentsel saçaklanmaya karşın daha tutarlı bir kentsel form önermesi ve kent-kır ayrımını silikleştirmesi gibi konularda Bahçeşehir modelinden daha başarılı olduğu tartışılmıştır (74, 80).

Le Corbusier'nin üzerinde etkisi olan iki lineer şehir örneği arasında Edgar Chamless'in Roadtown'ı ve Nikolay Alexandrovich Milyutin'in lineer endüstriyel şehri sayılabilir (Resim 3,4). Chamless'in Roadtown'ı "endüstriyel yerleşim" ile "ekonomik kırsal yaşamı" "kırın ortasından geçen gelişmiş bir şehir" ile entegre etmeyi amaçladı (The

George Collins Collection on Linear City Planning, B009). Le Corbusier'nin Çekoslovakya'daki ayakkabı fabrikası kasabası Zlin için tasarladığı Bat'a Projesindeki paralel kuşaklama fikri Milyutin'in Stalingard Projesi'nde yer alan ve bitki bantları ile ayrılan endüstri, ulaşım ve konut kuşaklarından ilham almıştır (Collins, 1959a, 87, 88; Frampton, 2001, 106).

İzmir Planı ve Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir

Üç Beşeri Tesis'te yer alan bu radikal kentsel yaklaşımlar 1948'de tamamlanan İzmir planında cisimleşir.

Ancak dikkatli incelendiğinde Le Corbusier'nin planda İzmir'in coğrafi ve sosyo-ekonomik özelliklerini de dikkate alarak bu fikirleri süzgeçten geçirdiği söylenebilir.

Ege Bölgesi'nin en büyük şehri olan İzmir, limanı sayesinde Akdeniz Havzası ve kendi hinterlandı arasında güçlü bağlar kurar. İzmir'in hinterlandını oluşturan Muğla, Aydın ve Denizli gibi ana şehirler dışında Burdur, Isparta, Afyon, Balıkesir, Kütahya ve Çanakkale gibi başka önemli merkezler de yer alır (Tekeli, 2011, 178). Yirminci yüzyılın başında iki önemli olay şehrin dinamiklerini geri dönülemez biçimde değiştirmişti: 1922'de gerçekleşen büyük İzmir yangını ve Türkiye ile Yunanistan arasında 1923 ve 1924 yıllarında gerçekleşen mübadele. 1923'te İzmir'de gerçekleşen İktisat Kongresi sonrası hükümetin politik gündemi ile örtüşen bir sosyo-mekansal yeniden yapılanma başladı.

Bu bağlamda Danger ve Prost İzmir'in yeniden inşası için 1924'te görevlendirildi (Bilsel, 1996, 14). Plan yangından etkilenen alanlar için bir ızgara sistem önerdi, yangını atlatmış tarihi doku için ise korumacı bir tutum sergiledi (14-23). Plan Behçet Uz'un idaresi altında ilerledikçe bu muhafazakar tutum iyice açığa çıktı ve otoriteler planın İzmir'in gelişmesi ile ilgili problemleri yanıt vermekte başarısız kaldığını düşündü (21). Le Corbusier İzmir'e 1939'de bir ön nazım imar plan hazırlaması için çağırıldı (21) ancak dönemin istikrarsız siyasi gündemi nedeni ile bu ziyaret İkinci Dünya Savaşı sonrası gerçekleşebildi. Le Corbusier İzmir'i 1948 Ekiminde ziyaret etti ve 1949 yılının Ocak ayında hazırladığı nazım planı gönderdi (1999, 13).

“İZMİR PLANI'NDA LINEERLİK KENTİN TARİHSEL-COĞRAFYASI İLE FARKLI ÖLÇEKLERDE KESİŞİR VE LE CORBUSIER BU BAĞLAMDA ÇOK-ÖLÇEKLİ ÇÖZÜMLER İLE AŞMAYA ÇALIŞIR”

Genel Prensipier

İkinci Dünya Savaşı sonrası Truman Doktrini ve Marshall Planı Türkiye'de kentleşmenin ivmesini arttırdı, başka bir deyişle Le Corbusier'nin Üç Beşeri Tesis'teki endişe ve eleştirileri Türkiye bağlamı için de son derece geçerliydi.

İzmir Planı iki rapor ve bir ön nazım plandan oluşuyordu. Plan 50 senelik bir dönem için kentsel gelişme kılavuz ilkelerinden oluşuyordu. Le Corbusier'e göre şehir 50 sene içerisinde 400.000 kişilik bir nüfusa ulaşacaktı (Bayraktar, 1992, 323; Bilsel, 1996, 22).

Le Corbusier'nin o dönemki bölgesel gelişme vurgusuna uygun bir şekilde plan İzmir'in bölge-içi ve bölgeler-arası ilişkilerini üst ölçekte inceler (Bach vd., 2009, 88). Bu çalışmalar Anadolu'daki coğrafi ilişkileri, nüfus yapısını, tarımsal, kültürel ve endüstriyel üretim alanlarını gösteren haritalarla devam eder. Bu haritalarda İzmir'in hinterlandı Anadolu'daki en büyük tarımsal yığılma olarak tasvir edilmiştir. Bu bölgesel araştırmada İzmir Aydın, Kemalpaşa, Eskişehir ve Çeşme ile

bağlantılı tasvir edilmiştir ve Halkapınar bu bağlantıların keşiştiği bir transfer merkezidir (79).

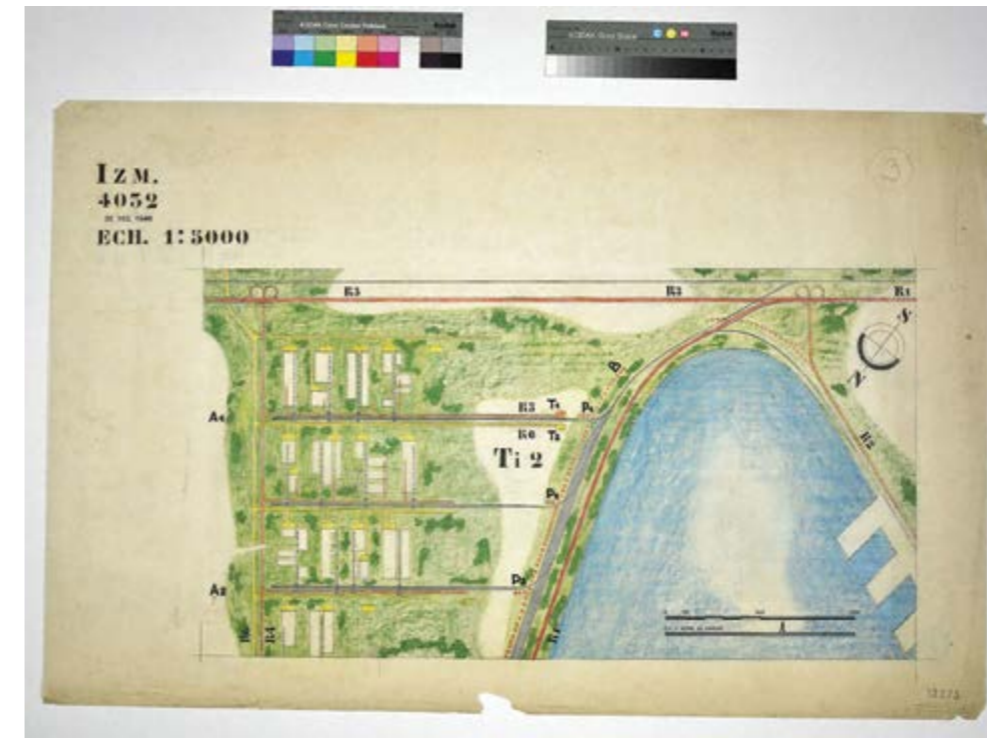
Planın genel kurgusu zemini yeşil alan için bırakan ve idari, ticari, endüstriyel ve rekreasyonel kuşaklar yaratan lineer hatların bir

kompozisyonudur ve bu bağlamda plan Danger Planı'ndaki figür-zemin ilişkilerini ters-yüz ettiği söylenebilir (Resim 5).

Nazım Plan, Atina Tüzüğü'nde deklare edilen dört ana fonksiyon üzerine kuruludur: habiter [mesken], travailler [çalışma], cultivar le corps et l'esprit [rekreasyon], and circuler [dolaşım] (Bilsel, 1996, 23; Le Corbusier, 1949, H3-15-180). Alsancak bu tasarıda iş merkezi olarak tasvir edilmiştir ve endüstriyel bölge ile bütünleşmiş bir limanın inşası öngörülmüştür (Le Corbusier, 1949, H3-15-188). Konak ise idari merkezdir (centre civique) ve kültürel tesisler ile zenginleştirilmiştir (Bilsel, 2003, 157). Le Corbusier planda Karafatma, Poligon, Ilıca, Karşıyaka, ve Bayraklı'da olmak üzere 5 adet ana rekreasyonel alan tasarlamıştır, ayrıca İnciraltı'na da bir spor merkezi önermiştir (Bayraktar, 1992, 324; Le Corbusier 1949, H3-15-190). Karataş ve Karantina'nın konut bölgesi olarak tasarlandığı planda yerleşim yerleri okullar, hastaneler, ibadet mekanları, alışveriş merkezleri ve ticari binaları olan kendi kendine yeterli üniteler olarak tasarlanmıştır (Bilsel, 1999, 14; Bayraktar, 1992, 323) Bu şemada konut birimleri paralel araç yolları arasına yerleştirilmiştir ve bir bloğun uzunluğu 100 metredir. Binalar peyzaja zarar vermemek için plotler üzerine yükseltilmiştir. Le Corbusier'in yerleşim için seçtiği bölge Akdeniz Havzası'nın karakteristiklerini yansıtabilecek şekilde dik bir topoğrafya üzerine kurulmuştur ve Le Corbusier'nin eskizlerindeki figürler deniz, güneş ve rüzgar gibi Akdeniz ikliminin karakteristiklerinin tadını çıkarır (Bach vd., 2009, 85). Ulaşım akslarının lineerliği planın genel lineerliğini yansıtır ve araç yolları, endüstriyel ulaşım, tren yolları, yaya yolları ve bisiklet yolları birbirinden ayrılmıştır (Bach vd., 2009, 91).

Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir

İzmir Planı'nda lineerlik kentin tarihsel-coğrafyası ile farklı ölçeklerde keşişir ve Le Corbusier bu bağlamda çok-ölçekli çözümler ile aşmaya çalışır. Planda Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir için seçilen Bayraklı, Alsancak ve Karşıyaka gibi İzmir'in iki önemli kentsel yerleşim birimini ince bir sahil yolu ile bağlar (Bach vd., 2009, 74). Le Corbusier'nin Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir için yaptığı bu tercih ile İzmir'in ayrılmış iki önemli

SOLDA Le Corbusier'in Bayraklı bölgesi için önerdiği Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir. Le Corbusier, Urbanisme, İzmir, Türkiye, 1948, Dessin
Telif Hakkı Kredisi: © F.L.C. / Adagp, Paris, [Année / Year] - Photo : Banque d'Images de l'Adagp (Resim 6)

parçasını da birleştirmeyi hedeflediği söylenebilir (Resim 6).

Bayraklı'daki Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir Üç Beşeri Tesis'teki fikirler ile uyum içerisindedir (Le Corbusier 1949, H3-15-189). Mevcut ulaşım ağları ile bütünleşmiş Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir'de (Bilsel, 1999, 15) son endüstriyel ya da mallar üç güzergah ile temin edilir: "su güzergahı, demir güzergahı [trenyolu] ve zemin güzergahı" (Le Corbusier, 1979, 113). Bu üç güzergahın organizasyonu bölgede sürekli bir devinim sağlayacaktır. Le Corbusier'e göre bu yollar trafikten ayrılmalıdır, bu nedenle konut bölgeleri ile fabrika arasındaki dolaşım endüstriyel dolaşımdan ayrı tutulmuştur. Bu ayrışma yaya yollarının endüstriyel arterleri yer altı yolları ve üst geçitler ile aştığı dikey bir şema ile sağlanır (114).

Le Corbusier Yeşil Lineer Endüstriyel Şehir'i mimari ölçekte de detaylandırır, örneğin fabrika çalışanlarının endüstriyel alanı çevreleyen doğal ve bölgesel güzelliklerini görmesini sağlayan bir cam duvar tasvir eder (115). Güneşin hareketiyle uyumlu bir biyolojik ritim fabrikadan eve yapılan yolculuğu organize eder ve Le Corbusier bu ahengin "güneş, mekan ve yeşil alanları" açığa çıkaracağını iddia eder (120).

Sonuç

Bu yazıda Le Corbusier'nin İzmir Planı'nı üzerinden iki savaş arası döneminde dünya çapında hızlanan kentleşme ve beraberinde getirdiği banliyöleşme, kentsel saçaklanma gibi alansal problemler üzerine geliştirdiği çok-ölçekli fikirler irdelendi. Le Corbusier'nin kentsel tasarım ve planlama çalışmaları arasında ön proje olması ve uygulanmaması nedeniyle kenarda kalmış sayılabilecek İzmir Planı, esasında bu fikirler ışığında Le Corbusier'nin coğrafya ve bölge gibi farklı kavramlar ile mimari ölçeği bir arada kullandığı bir örnektir. Bu kavramlar arasından ise en ilgi çekici olanı en başından belirtildiği gibi lineerlik fikridir. Bayraklı'da tasarladığı Yeşil Endüstriyel Lineer Şehir'de tüm ayrıntıları ile takip edilen bu strateji daha yakından incelendiğinde planlama tarihinde bir geleneğin uzantısı olduğu görülür. □

Özlem Altinkaya Genel, Dr., Mimar

KAYNAKLAR

- Birincil kaynaklar
- Collins, George Roseborough, Harvard University Graduate School of Design Frances Loeb Library Special Collections. The George Collins Collection on Linear City Planning. Roadtown Foundation, B009.
- Le Corbusier (1949), Rapport Remis par M. a la Municipalite d'Izmir sur un Projet de Plan Directeur d'Urbanisme Concernant cette Ville, Fondation Le Corbusier.

2 İkincil kaynaklar

- Bach, Philippe, Le Corbusier, Centre culturel français d'Izmir (2009), Le corbusier en Turquie : Le plan directeur d'Izmir, 1939-1949 : Catalogue de l'exposition présentée dans le cadre de la saison de la turquie en france au centre culturel français d'Izmir, du 6 mai au 6 juin 2009, à la grande salle de l'aubette, strasbourg, du 2 au 25 juillet 2009, Ecole nationale supérieure d'architecture de Strasbourg Strasbourg, France.
- Bayraktar, Aysel (1992), "Le Corbusier'nin bir Şehir Planı Önerisi", Üç İzmir, Ed. Sahin Beygu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 323-327.
- Bilsel, Cana (1996), "Ideology and Planning During the Early Republican Period: two master plans for İzmir and Scenarios of Modernization", METU Journal of the Faculty of Architecture, 16(1-2), 13-30.
- Bilsel, Cana (1999), "Le Corbusier'nin İzmir Nazım Plan Önerisi ve Yeşil Endüstri Sitesi", Ege Mimarlık 33 (9), 13-17.
- Bilsel, Cana (2003), "Le Corbusier ve İzmir: Geleceğin Kenti Üzerine Tematik Bir Proje", Sanat Dünyamız 87, 150-165.
- Collins, George Roseborough (1959a), "Linear Planning throughout the World", Journal of the Society of Architectural Historians 18 (3), 74-93.
- Collins, George Roseborough (1959b), "The Ciudad Lineal of Madrid", Journal of the Society of Architectural Historians 18 (2), 38-53.
- Frampton, Kenneth (2001), Le Corbusier, Thames & Hudson, New York, N.Y.
- Howard, Ebenezer (1898), Tomorrow: A Peaceful Path to Real Reform, S. Sonnenschein, London.
- Howard, Ebenezer (1902), Garden Cities of Tomorrow, Swan Sonnenschein & Co., Ltd, London. 13. Le Corbusier (1947), The Four Routes, Çev. Dorothy Todd, D. Dobson, London (Orijinal çalışma 1941'de basılmıştır).
- Le Corbusier, (1979), Three Human Establishments, Çev. Eulie Chowdhury, Punjab Government Department of Town and Country Planning, Chandigarh, (Orijinal çalışma 1945'te basılmıştır).
- Le Corbusier, (1973), Athens Charter, Çev. Anthony Eardley, Grossman Publisher, New York, (Orijinal çalışma 1957'de basılmıştır).
- McLeod, Mary (1980), "Le Corbusier and Algiers", Oppositions 19-20, 488-519.
- Mumford, Eric (2000), The CIAM Discourse on Urbanism, 1928-1960, MIT Press, Cambridge/Mass.
- Tekeli, İlhan (2011), Anadolu'da Yerleşme Sistemi ve Yerleşme Tarihi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Le Corbusier, İzmir Nazım Planı. Le Corbusier, Urbanisme, İzmir, Türkiye, 1948, Dessin
Telif Hakkı Kredisi: © F.L.C. / Adagp, Paris, [Année / Year] - Photo : Banque d'Images de l'Adagp (Resim 5)

Aynalı Jaluzi Sistemleri ile Enerji Etkin Yapı Tasarımı: Güneşi Performansının Artırılması

BU YAZI, GÜNEŞİ YÖNLENDİRME SİSTEMİ OLAN BİR AYNALI JALUZİ TASARIM ÖNERİSİNİN LEED'TE YER ALAN GÜNEŞİ PERFORMANS GÖSTERGELERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİNİ İÇERMEKTEDİR

Tuççe Kazanmaz, Merve Öner, Carsten Bauer

Binaların güneşi performansını artırmak, diğer bir deyişle, güneşinden mümkün olduğu kadar çok ve dengeli bir şekilde faydalanmak, enerji etkinliğin sağlanmasına ve mekanik sistemlere olan bağılılığı azaltmasına olanak sağlar. Güneşinin düzgün dağılımı ile elektrik aydınlatmasına olan ihtiyaç kalmaz; dolayısıyla elektrik enerjisi tüketimi azalır; sağlıklı ve konforlu bir görsel çevre oluşur (Leslie, 2003; IEA,2000).

Güneşinin olumlu etkilerini artırmak amacıyla güneşi yönlendirme sistemlerinin kullanılması önerilir. Sistemler, güneşini içeriye doğru yönlendirerek, hacmin en derin bölgelerine iletilmesi prensibiyle çalışır. En yaygın olanlar, üst yüzeyin yansıtıcılığı yüksek olan ve ışığı tavana yönlendiren ışık rafları, iç yüzeyi çok yansıtıcı olan ışık ileten kanallar ve ışık toplayıcı ünitesinin birlikte oluşturduğu ışık tüpleri, gölgeleme elemanı olarak da çalışan ışığı içeri yansıtan sabit ve hareketli jaluzi sistemleri, ışığı kırıp yansıtan lazer kesim ve prizmatik panellerdir. Yönlendirmeden bağımsız olarak güneşini tepeden toplayan ve güneşin ısı etkisini uzaklaştırıp ışığı iç hacme ileten ise anidolik sistemlerdir (Davila, 2014; IEA, 2000; Thanachareonkit ve Scartezini,2010).

Aynalı jaluzi sistemleri, endüstri ve teknoloji alanlarında yaşanan gelişmeler ışığında üretilmiş ürünlerdir. Pencere ve güneş ışığı nedeniyle oluşan kamaşmanın önlenmesi, yazın ısı yüklerini azaltılmasıyla ısı konforunun oluşması, soğutma yüklerinin azaltılması ile enerji korunumunun

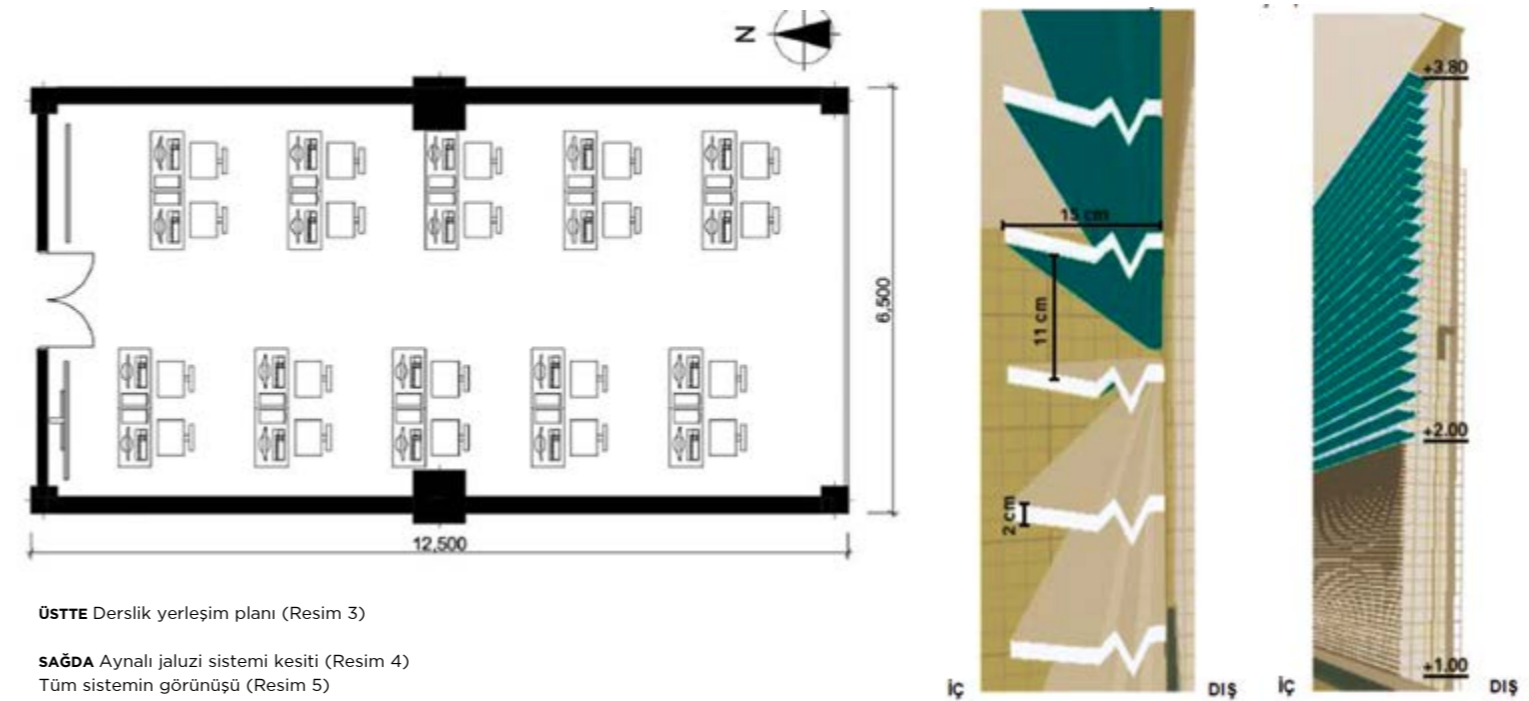
sağlaması ön plana çıkan faydalarındır. Işığın geliş açısı, yönlendirme açıları ve gölgeleme yapma durumuna göre jaluziyi oluşturan lamellerin bükülme açıları değiştirilerek jaluzi sistemi, çeşitli kesitlerde üretilebilir. Pencerenin iç kısmına (örn. lamel genişliği 50mm - 80mm), dış kısmına ya da havalandırılmayan çift cidarlı cephelerde iki pencere camı arasına yerleştirilebilirler. Minyatür hale getirilmiş, çift cam arasına yerleştirilmiş ve pencereyle bütünleşik olan (lamel genişliği 5 mm, 12 mm veya 20 mm) teknolojik ürünlere de rastlanmaktadır (Köster, 2016).

Geri yansıtma (Retro-reflection) özelliği ile belli açılardan gelen güneş ışığı içeriye alınmadan tekrar dışarıya yönlendirilir ve ısı yüklerinin dengelenmesi sağlanır. Gölgeleme amaçlı üretilenler, pencerenin yerden 2m yüksekliğine kadar olan kısmına uygulanabilir. Işığı geri yansıtan, üst yüzeyi ayna gibi yansıtıcı olan (düzgün—specular-- yansıtıcı yapan ve yansıtma çarpanı % 95 civarında), kesiti farklı lameller, ışığı içeriye yönlendirme özelliği olduğu için ise 2 m'den yukarıya yerleştirilir. Dış görüşün sağlanması ve ışığın lamel üzerine geliş ve lamel üzerinden yansıtma açıları düşünüldüğünde lamellerin diziliş aralığı önemlidir (örn. 50 mm lamel genişliği ile 28.5-30 mm lamel aralığı). Sistemin performansını etkiler. Resim 1'de Dr. Helmut Köster tarafından tasarlanmış aynalı bir jaluzi sisteminin fotoğrafı incelendiğinde sistemin dış manzaraya imkan verdiği, ağaçlar

ÜSTTE Aynalı jaluzi sistemi (BNP Paribas, Paris, Fransa) ve RETROLux O/ RETROLux U için bir sistem kesiti (400' lik güneş açısı ile yönlendirme) (Köster Katalog, 2016). (Resim 1)

Lamelleri, ekstrüde alüminyum malzemeden yapılmış, konkav/konveks şekilli ve lamellerin üst yüzeyi ışık yansıtıcı mikro-prizmatik yapıda olan RETROFlex jaluzi sistemleri (Sol) (D-lite,2016); Aynalı sistemlerin sabah 8:00-10:00 saatleri arasında ışığı tavana yönlendirmesi (Sağ) (Retrosolar,2016). (Resim 2)

ÜSTTE Derslik yerleşim planı (Resim 3)

SAĞDA Aynalı jaluzi sistemi kesiti (Resim 4)
Tüm sistemin görünüşü (Resim 5)

ve yolun görülebildiği anlaşılır. Farklı bir sistemin kesitine bakıldığında ise, güneşin geliş açısı 400 olduğunda üst lamellerin (RETROLux O) minyatür ışık rafı gibi çalıştığı ve ışığı yatay açıyla ileriye yönlendirdiği; ancak alt kısımdaki lamellerin ışığı yönlendiren parçasının daha dik olduğu ve böylece ışığı pencereye yakın bölgeye daha kontrollü bir şekilde ulaştırdığı görülür. Her ikisi için de pencereye yakın kırık kesitli parça ışığı geri yönlendirerek içeriye almaz ve gölgeleme sağlar. Sistem performansının başarısı, lamel genişliği ve aralıkları ile kesit geometrisinin dengeli tasarlanması ile yakalanır.

Binaların doğal aydınlatma performanslarının değerlendirilmesi için uygulanan en güncel standart LEEDv4 (Leadership in Energy and Environmental Design) (2013)'te açıklanmıştır. Değerlendirme, sDA (spatial daylight autonomy-güneşinden faydalanma oranı) ve ASE (annual sun exposure-yıllık güneş ışığına maruz kalma oranı) göstergelerine göre yapılır. sDA yıl boyunca bir hacmin ne kadarlık bir alanının güneşinden faydalandığının orantısız göstergesidir. Bu değer, belirli bir noktada sadece güneşi ile minimum aydınlık düzeyi sağlanması durumunda, o alanın yıl içerisinde kullanılan zamanın yüzdesidir. Örneğin,

300 lux'lük minimum aydınlık düzeyi için sDA (300lx, 50%), yılın %50 lik zamanında 300 lux' luk aydınlık düzeyini sağlayan taban alanının oranı gösterilir (Reinhart & Walkenhorst, 2001; Reinhart, Mardaljevic, & Rogers, 2006). ASE benzer şekilde, 250 saat boyunca 1000 lux' luk aydınlık düzeyini aşan taban alanı oranıdır. Doğrudan gelen güneş ışığı miktarı ile ilgili olduğundan gölgeleme yapma ihtiyacının sayısal olarak anlatımıdır. LEEDv4(2013)'e göre sDA (300lx,50%) değerinin minimum % 55 olması (2 puan) veya %75 (3 puan); ASE (1000lx,250h) değerinin ise %10'un altında olması önerilir (Jakubiec,2014). Bu çalışma ile aynalı bir jaluzi sistemi tasarım önerisi derin plan şemalı bir oda için geliştirilerek, performansı sDA ve ASE kriterlerine göre tartışılmıştır. (Resim 2)

Aynalı Jaluzi Sistemi Tasarım Önerisi

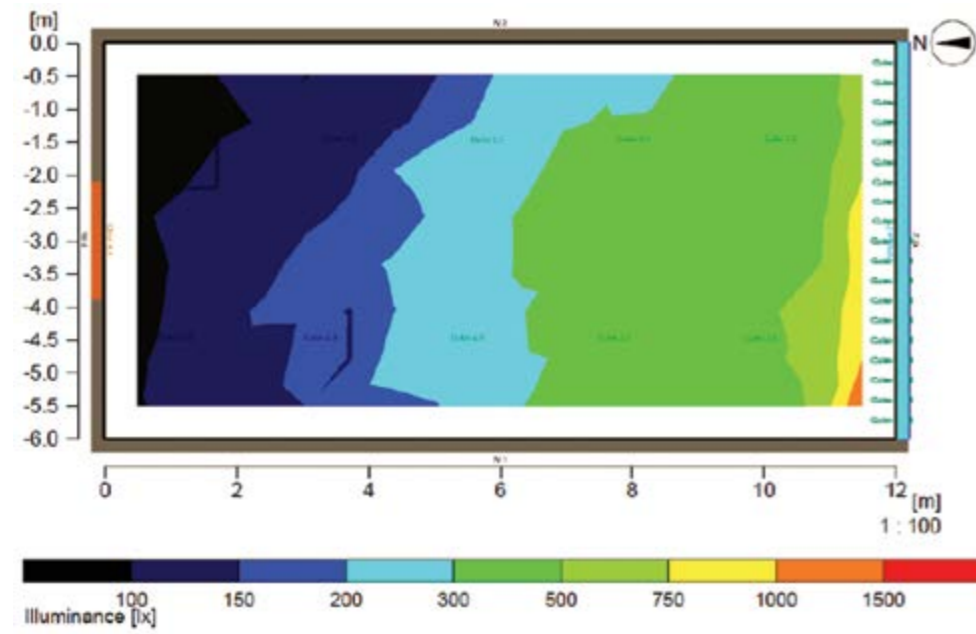
Bu çalışma için, 6m x 12m x 3,8m iç ölçülerinde güneşe bakan bir derslik düşünülmüştür (Resim 3). Pencere yerden 90 cm yükseklikte ve 6m x 2,8m ölçülerindedir. Konum olarak İzmir'de 26037' doğu, 38019' kuzey koordinatları belirlenmiştir. Pencere alanının duvar alanına oranı yaklaşık olarak %70, camın ışık geçirgenliği %80, yüzey malzemelerinin yansıtma çarpanları

(yüzeyle ulaşan ışık miktarının hangi oranda yansıdığına göstergesi) duvar için % 50, zemin için %20, tavan için % 97 ve masa için de %49 olarak alınmıştır. Kurgulanan bu dersliğin güneşe bakan geniş bir penceresi olmasına rağmen, alanın derin plan şemasından ötürü güneşi dağılımında problem olduğu öngörülmüştür. Güneşinin her noktaya eşit olarak ulaşmadığı ve pencereden uzaklığa bağlı olarak büyük dağılım varyasyonlarının görülmesi mümkündür.

İç mekandaki güneşi seviyesini iyileştirmek için yeni bir aynalı jaluzi sistemi tasarlanmıştır; geometrisi RELux benzetim programında hazırlanmıştır. 15 cm derinliğinde, 2 cm kalınlığında ve her bir yatay lamel arasındaki mesafe 11 cm olacak şekilde tasarlanan aynalı jaluzi sistemi (Resim 4), zeminden 2m yükseklikten tavan seviyesine kadar yerleştirilmiştir. Lamellerin üst yüzeyleri yüksek yansıtıcı malzeme (% 97), alt yüzeylerinde yansıtıcılık özelliği olmayan malzeme (% 20) ile kaplanmıştır. 3 cm derinliğinde ve 1 mm kalınlığındaki gölgeleme lamelleri ise +1.00 ve +2.00 kotu arasına 150'lik açıyla konumlandırılmıştır (Resim 5).

RELux ve EvalDRC Analizleri

RELux ile anlık analizler için, gündönümü ve ekinoks tarihlerinde sırasıyla 09:00, 12:00, ve 15:00

Tablo 1. RELux sonuçlarına göre 300 lux ve üzeri aydınlık düzeyine sahip alanların yüzdeleri.

Saat/Gün	21 Mart	21 Haziran	23 Eylül	21 Aralık
9:00	% 18,0	% 5,5	% 7,0	%35,4
12:00	% 41,0	%39,6	% 42,4	%49,3
15:00	%29,9	%36,0	%36,8	%37,5

“AYNALI JALUZİ SİSTEMİ, GÜNIŞIĞINDAN FAYDALANMAYI ARTIRDIĞI İÇİN ELEKTRİK AYDINLATMASINA OLAN BAĞIMLILIĞININ ÖNÜNE GEÇEBİLİR”

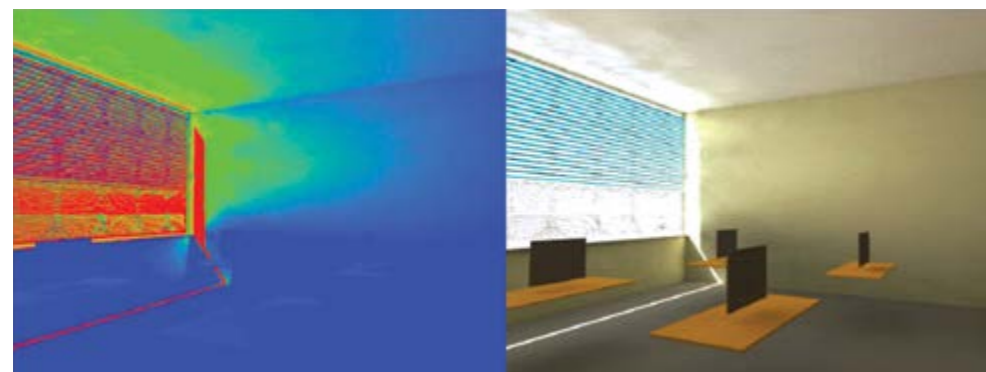
ÜSTTE RELux analizine göre referans noktalarının aydınlık düzeyi dağılımı (23 Eylül, saat 12:00) (Resim 6)

ALTTA RELux modeli ve ışığın tavana yansımaları. (Resim 7)

SAĞ ÜSTTE EvalDRC sonuçlarına göre her bir ay için (satırlar: Ocak-Haziran) kullanım saatleri (sütunlar: 9:30-12:30-15:30) baz alınarak elde edilen görüntüler (Resim 8)

SAĞ ALTTA EvalDRC sonuçları (Resim 9)

saatleri seçilmiş, aydınlık düzeyleri hesaplanırken ölçüm noktaları (144 adet) yerden 75 cm yüksekliğe yerleştirilmiştir. 21 Mart, 21 Haziran, 23 Eylül ve 21 Aralık günlerinde alınan sonuçlara göre derslikteki günışığından faydalanma oranı (sDA) ve yıllık güneş ışığına maruz kalma (ASE) değerleri, 300 lux ve üzeri aydınlık seviyesine sahip alanların yüzdesi hesaplanarak tahmin edilmiştir. Her üç saat için bulunan değerlerin ortalaması

alınarak o günün değeri hesaplanmıştır. Gündönümü ve ekinoks günlerinin ortalamaları alınarak yıllık değere ulaşılmıştır. Örneğin, 23 Eylül, saat 12:00 için yapılan analizlerde, günışığından faydalanma oranı (sDA) %42,36 bulunmuştur (Tablo 1). Resim 6'daki plan üzerindeki renk dağılımlarına bakıldığında 300 lux ve üzeri aydınlık düzeyine sahip alanların, toplam alanın %55'ini geçmediği saptanmıştır.

Hacmin, derin plan şemasından ötürü günışığının pencereden uzak kısımlara istenilen miktardan ulaşamadığı görülmüştür (Resim 7). Yaz aylarında güneş ışığı, dik açıyla geldiği için, aynalı jaluzi sistemine çarpıp geri yansıdığı gözlenmiştir. Yazın gölgeleme işlevi daha belirgindir. Yazın edilen tüm tarih ve saatlerde 1000 lux ve üzeri aydınlık düzeyindeki alanların %2'yi geçmediği; sonuçların tümünün istenilen düzeyde olduğu saptanmıştır. Geometrisine RELux' te karar verilen aynalı sistemin performans analizleri, sonraki aşamada İzmir'in gerçek gökyüzü koşulları ve iklim verilerini kullanan, günışığı katsayısı hesap yöntemi (daylight coefficient) ve ışın izleme (radiosity) ile aylık/yıllık analiz yapabilen ve sDA ve ASE değerlerini dinamik olarak hesaplayan EvalDRC programı (Bauer ve Wittkopf, 2015) ile gerçekleştirilmiştir.

EvalDRC analizlerinde yansıtıcı lamellerin uygulanması ile, Aralık ayı hariç tüm yıl boyunca elde edilen sDA değeri, %55 ve üzerinde hesaplanmıştır. Yıllık ortalama sDA değeri %59,3 bulunmuş ve bu günışığından faydalanma oranının yıl boyunca %49,7-64,0 aralığında değiştiği görülmüştür. EvalDRC programı ile her bir ay için 3 farklı saat diliminde (09:30, 12:30, 15:30) önerilen sistemin çalışma prensibini görsel olarak anlamaya yönelik HDR (high dynamic range) görüntüler oluşturulmuştur (Resim 8). Ocak, Şubat ve Mart aylarında jaluzi lamelleri arasından sızan güneş ışığının izleri yerde ve duvar üzerinde görünürken, yansıtıcı üst lamellerden içeriye yansıyan güneş ışığı tavanda izlenir. Resim 9'da düz çizgili gösterim aynalı jaluzi sisteminin performansını, kesik noktalı gösterim sistem uygulanmadan önceki performansı ifade eder. Yıllık sDA ortalaması %59,3, yıllık ASE ortalaması %10,7'dir.

Sonuç

Bu çalışmada, tasarlanan yeni bir günışığı yönlendirme sisteminin tasarımı ve performansı iki farklı günışığı benzetim programı kullanılarak incelenmiştir. RELux ile sistemin geometrik tasarımı, malzemelerin belirlenmesi ve sistemin ilk çalışma prensibinin anlaşılması ile belirli günlerdeki analiz sonuçları alınmıştır. EvalDRC ise detaylı olarak LEEDv4 'ün ölçütleri olan sDA ve ASE analiz sonuçlarını çıkarmış ve böylece aynalı günışığı yönlendiren sistemin performansının yeterli olduğu bulunmuştur. Güneş ışınlarının eğik açıyla geldiği kış aylarında aynalı jaluzi sisteminin, bahar ve yaz aylarında ise güneş ışınlarının dik açılarla gelmesi sebebiyle gölgeleme sisteminin daha aktif olduğu görülmüştür. Kışın, ışık hacmin iç kısımlarına daha fazla miktarda yansıtılır ve aydınlık düzeyi istenen seviyeye gelir. Hemen hemen tüm aylarda %55 ve üzeri sDA değerini yakalayan sistemde ASE değerlerinin ise yalnızca kış ayları boyunca %30 civarı olup diğer aylarda %10'un altında kaldığı görülmektedir. Sistemin yıl genelinde hem gölgeleme yaptığı hem de ışığı yönlendirdiği, odanın günışığından faydalanma durumunu iyileştirdiği LEEDv4 (2013) kriterini

sağladığı; kısaca sistemdeki her bir elemanın görevini yerine getirdiği yönündedir.

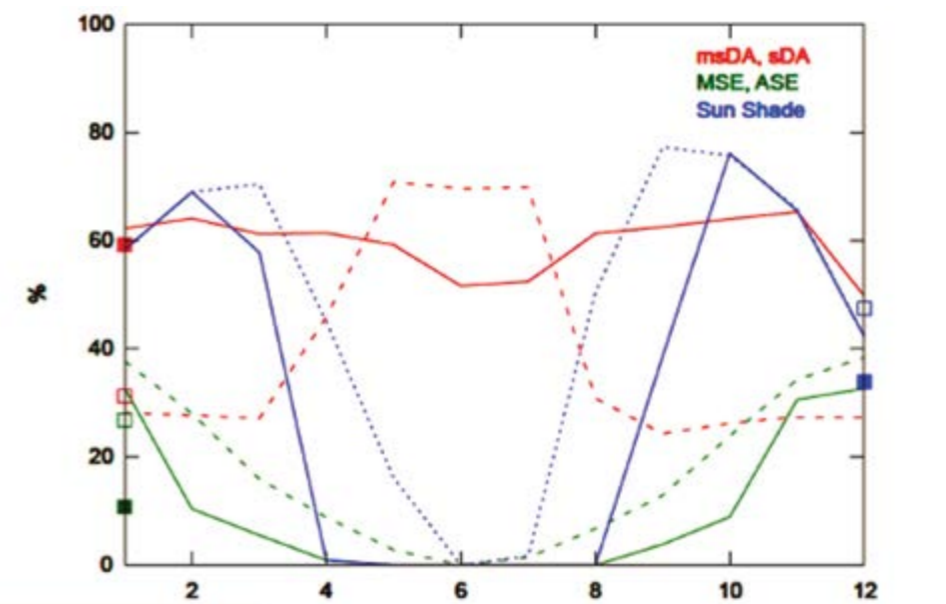
Binalarda enerji etkinliğin sağlanması için aktif sistemlerin ihtiyaç duyduğu enerji tüketimini azaltmak öncelikli olmaktadır. Aynalı jaluzi sistemi de iç hacimde günışığından faydalanma oranlarını artırdığı için elektrik aydınlatmasına olan bağımlılığının önüne geçebilir. Bu bağlamda, hem yeni yapılacak bina tasarımlarında hem de mevcut binaların iyileştirilmesinde bu tür sistemlerin uygulanması yaygınlaştırılmalıdır. Derin bir plan şemasına sahip olup, İzmir gibi yılın büyük bir bölümü güneş alan bir şehirde yer alan bu tip hacimlerde, günışığının böyle bir aynalı jaluzi sistemi aracılığıyla hacmin en derin bölgelerine iletilmesi önerilir. □

Tuğçe Kazanmaz, Doç.Dr., İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

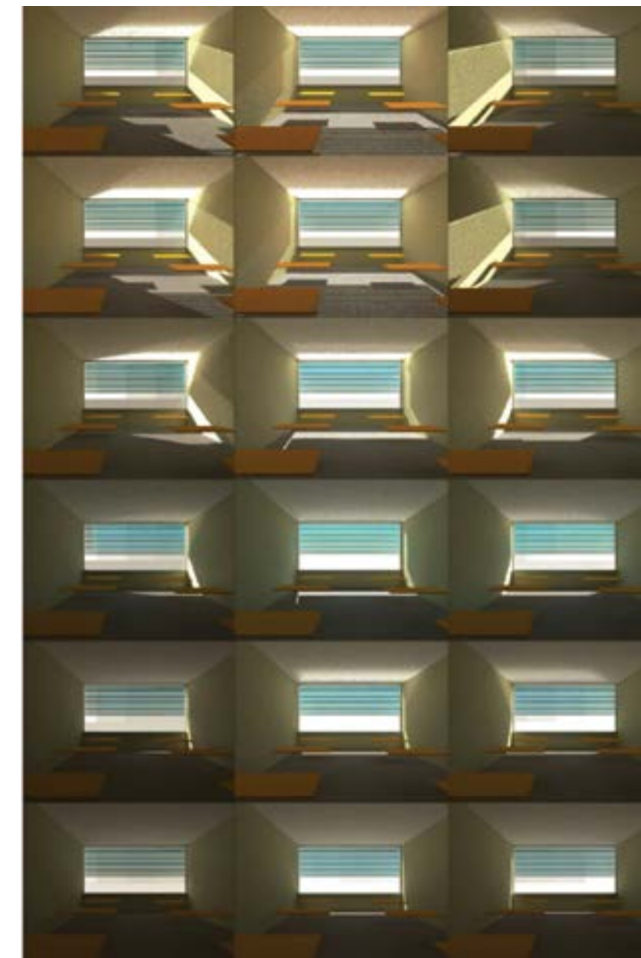
Merve Öner, Mimar, Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

Carsten Bauer, Araştırmacı, CC EASE Lucerne University of Applied Sciences and Arts, Switzerland

• Bu çalışma, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Bölümünde 2016 Bahar yarıyılında yürütülen yüksek lisans dersi (AR583 Doğal Aydınlatma Performansı ve Tasarımı) kapsamında yapılmıştır. Derse konu anlatımıyla katkı sağlayan Lars O. Grobe'ye ve çalışmaya danışmanlık yapan Prof.Dr. Stephen Wittkopf'a teşekkürlerimizi iletiriz.

Ay	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Genel sDA Ortalaması (%)	59,30%											
Genel ASE Ortalaması (%)	10,70%											
Genel Gölgeleme Ortalaması (%)	33,80%											
sDA (%)	62,2	64,1	61,2	61,4	59,2	51,6	52,4	61,3	62,5	64,0	65,3	49,7
ASE (%)	32,7	10,4	5,5	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8	8,9	30,6	32,6
Gölgeleme (%)	58,3	69,0	57,8	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	38,6	76,1	65,5	42,2

KAYNAKLAR

- Bauer, C. ve Wittkopf S. (2015). Annual daylight simulations with EvalDRC: assessing the performance of daylight redirecting components, Journal of Facade Design and Engineering, vol.3, no 3-4, 253-272.
- Davila, C.B. (2014). On advanced daylighting simulations and integrated performance assessment of complex fenestration systems for sunny climates, Thesis, Lausanne.
- IEA (2000). Daylight in buildings, a source book on daylighting systems and components. A report of IEA SHC Task 21/ ECBCS Annex 29.
- Köster, H. (2016) RETROLux Köster LichtPlanung http://www.koester-lichtplanung.de/downloads/02lux_kl.pdf
- Jakubiec, A. (2014). Introduction to Simulating LEEDv4 Daylighting Credit Compliance and IES-LM-83. DIVA Day. <http://solemma.net/DIVADay/2014/11%20-%20DIVA%20Day%202014%20-%20LEEDv4%20Panel%20Discussion.pdf>
- Leslie, R.P. (2003) Capturing the daylight dividend in buildings: Why and how? Building and Environment, 38 381-385.
- Thanachareonkit. A. ve Scartezini, J.L. (2010). Modelling complex fenestration systems using physical and virtual models, Solar Energy, 84, 563-586.
- Reinhart, C. F., ve Walkenhorst, O. (2001). Validation of dynamic RADIANCE-based daylight simulations for a test office with external blinds. Energy and Buildings, 33, 683-697.
- Reinhart, F. C., Mardaljevic, J., ve Rogers, Z. (2006). Dynamic Daylight Performance Metrics for Sustainable Building Design. Leukos, 3(1), 7-31.
- D.Lite (2016) Database of Light interacting Technologies for envelopes. Retroflex Technology, http://d-lite.org/page/retroflex_technology_p82.php?prfid=37&prid=82&totalHex=0&prVisible=#casestudy.
- Retrosolar (2016) http://www.retrosolar.de;http://www.retrosolar.de/de/pdf/pdf_aktuell/luxa.pdf.

NEWS Results of the “İzmir Exhibition of Architecture and Awards -4” were Announced

The fourth edition of the İzmir Exhibition of Architecture and Awards, which first time launched by the Chamber of Architects İzmir Branch in 2010, has been concluded.

COMPETITION Evka 3 Social Hub and Transfer Station Architectural Project Competition

The architectural project competition, which aims to get projects of Evka 3 Social Hub and Transfer Station in Bornova and has 100 projects delivered, has been concluded.

ARTICLE Agricultural Modernization in the Early Republican Era: İzmir Ziraat Mektebi as a Modern Architectural Heritage

Müjgan Bahtiyar Karatosun, Assoc. Prof. Dr., DEU Faculty of Architecture, Department of Architecture

İzmir Ziraat Mektebi, which developed as a result of the modernization initiatives in the agricultural area in the early Republican period, provided an important contribution to the development of the regional agriculture with its scientific based education. The structure is an example of a modern architectural heritage because it reflects the modern architectural concept of the period. In the study, İzmir Ziraat Mektebi is examined on the basis of heritage values.

ARTICLE The Housing Units Of Aydın Textile Settlement

Fatma Kolsal, Research Assistant Anadolu University, Faculty of Architecture and Design Department of Architecture

Aydın Textile Settlement founded in 1950's is considered as a reflection and extension of the Republican spirit regarding its qualities both in building and settlement scale. Moreover it shows a continuous approach same as Republican period, repeating the sensitive relations between the industrial settlement and the city.

The contributions of Aydın Textile to this special era will be enlightened discovering the original and specific values of the Settlement and its housing units varying from dormitory and housing blocks for workers inside and outside the settlement.

ARTICLE The Dilemma of Preservation and Gentrification in Rural

Arzu Başaran Uysal , Assoc. Prof. Dr. Canakkale Onsekiz Mart University Faculty of Architecture and Design Department of Urban and Regional Planning

The relationship between the decision of preservation of vernacular architecture and rural gentrification in the North Aegean are discussed in this paper. Adatepe village was taken under preservation as a “protected site” in 1989. The protection decision rendered for Adatepe was effective in recognition of the village and attracting interest of new comers and tourism investors. Today, agricultural production tools turned into housing or tourism function, and local people are dispossessed “of their own accord” and displaced in Adatepe.

ARTICLE The Izmir Plan: Linearity as a Spatial Strategy in Le Corbusier’s Work

Özlem Altinkaya Genel, Architect

Le Corbusier’s experiments in urbanism during the interwar period delineated an alternative strategy against the shortcomings of the urban sprawl. His objections against the predominant urban planning approaches of the period became more explicit in the aftermath of World War II. In his book Three Human Establishments he refers to “geography” as a term that encompasses both the city and the hinterland. By integrating urban infrastructure into architectural programs Le Corbusier investigated the possibilities of creating a coherent urban structure that interacts with “geography” in various levels. In this article the green linear industrial city exemplifying Le Corbusier’s ideas against the urban sprawl will be discussed in the context of İzmir plan.

ARTICLE Energy Efficient Building Design with Reflective Blinds: Increasing Daylight Performance

Tuğçe Kazanmaz, Assoc.Prof.Dr, İzmir Institute of Technology, Faculty of Architecture, Department of Architecture.

Merve Öner, Architect, Master of Science Candidate, İzmir Institute of Technology, Faculty of Architecture, Department of Architecture.

Carsten Bauer, Senior Research Associate, CC EASE Lucerne University of Applied Sciences and Arts, Switzerland.

This paper involves the evaluation of a reflective blind design proposal -- a daylight redirecting system-- regarding the daylight performance indicators designated in LEED. It is possible to decrease lighting electricity consumption when such a reflective blind system is applied to the facade of office buildings; since, they increase daylight benefit in an interior space. It provides daylight redirection and solar shading.